

Konvergenční program České republiky

leden 2010

Obsah:

Úvod.....	5
1 Hospodářská politika.....	6
1.1 Fiskální politika.....	6
1.2 Měnová politika.....	7
1.3 Strukturální politiky	7
2 Makroekonomický scénář	10
2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady	10
2.2 Aktuální makroekonomický vývoj.....	11
2.3 Střednědobý scénář	12
2.4 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance.....	17
3 Hospodaření vládního sektoru – deficit a dluh.....	19
3.1 Aktuální vývoj veřejných financí.....	19
3.2 Střednědobý fiskální výhled.....	20
3.3 Strukturální saldo a charakter fiskální politiky	22
3.4 Vývoj vládního dluhu.....	23
3.5 Rozpočtové dopady významných reforem.....	25
4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti.....	28
4.1 Porovnání s makroekonomickým scénářem předchozího KP.....	28
4.2 Porovnání s fiskálním rámcem předchozího Konvergenčního programu	29
4.3 Analýza citlivosti.....	29
4.4 Ověření scénáře prognózami jiných institucí.....	31
5 Kvalita veřejných financí – příjmy a výdaje	32
5.1 Příjmy vládního sektoru	32
5.2 Výdaje vládního sektoru.....	34
6 Udržitelnost veřejných financí	39
6.1 Vládní strategie	39
6.2 Fiskální důsledky stárnutí – dlouhodobé projekce.....	39
7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky	41
7.1 Chystané změny v daňové oblasti	41
7.2 Státní pokladna	41
8 Plnění procedury při nadměrném schodku.....	43
9 Přílohy	45
9.1 Tabulková příloha	45

Seznam tabulek:

Tabulka 2.1: Exogenní předpoklady scénáře	10
Tabulka 2.2: Ekonomický růst	15
Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb.....	15
Tabulka 2.4: Zaměstnanost a mzdy	17
Tabulka 2.5: Čisté půjčky / výpůjčky.....	18
Tabulka 3.1: Anti-krizová opatření pro rok 2009	20
Tabulka 3.2: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů.....	21
Tabulka 3.3: Strukturální saldo ^(a)	22
Tabulka 3.4: Vládní dluh podle subsektorů	23
Tabulka 3.5: Vývoj vládního dluhu a související ukazatele.....	23
Tabulka 3.6: Státní dluh z hlediska refinancování	24
Tabulka 3.7: Státní dluh z hlediska úročení	24
Tabulka 3.8: Dopady Parlamentem schválených opatření na deficity	26
Tabulka 3.9: Dopady vládou navržených opatření na deficity v letech 2011 a 2012	27
Tabulka 4.1: Změna vnějších předpokladů scénáře	28
Tabulka 4.2: Změna indikátorů makroekonomického scénáře	28
Tabulka 4.3: Srovnání s předchozím Konvergenčním programem.....	29
Tabulka 4.4: Základní makroekonomické indikátory – základní scénář	30
Tabulka 4.5: Základní makroekonomické indikátory – optimistický scénář.....	30
Tabulka 4.6: Základní makroekonomické indikátory – pesimistický scénář.....	31
Tabulka 4.7: Srovnání scénáře KP 2009 s predikcemi jiných institucí.....	31
Tabulka 5.1: Příjmy vládního sektoru	33
Tabulka 5.2: Dopady příjmových opatření schválených v roce 2009.....	34
Tabulka 5.3: Dopady příjmových opatření navržených pro roky 2011 – 2012	34
Tabulka 5.4: Výdaje vládního sektoru	36
Tabulka 5.5: Dopady změn sociálních zákonů schválených v roce 2009.....	37
Tabulka 5.6: Dopady výdajových opatření navržených pro roky 2011 – 2012	37
Tabulka 5.7: Výdaje sektoru vládních institucí podle funkcí.....	38
Tabulka 6.1: Makroekonomické předpoklady projekcí	39
Tabulka 6.2: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí	40
Tabulka 8.1: Plán fiskální konsolidace	44
Tabulka 9.1: Ekonomický růst	45
Tabulka 9.2: Cenový vývoj.....	45
Tabulka 9.3: Vývoj trhu práce.....	46
Tabulka 9.4: Rozklad změny čisté finanční pozice.....	46
Tabulka 9.5: Vývoj rozpočtu vládního sektoru.....	47
Tabulka 9.6: Vývoj dluhu vládního sektoru.....	48
Tabulka 9.7: Cyklický vývoj.....	48
Tabulka 9.8: Odchylky od předchozí verze	49
Tabulka 9.9: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí	49
Tabulka 9.10: Základní předpoklady	50

Seznam grafů:

Graf 2.1: Reálný HDP	Graf 2.2: Spotřebitelské ceny (HICP)	11
Graf 2.3: Zaměstnanost (podle SNA)	Graf 2.4: Běžný účet / HDP	12
Graf 2.5: Měnový kurz CZK/EUR		12
Graf 2.6: Produkční mezera	Graf 2.7: Růst potenciálního produktu	13
Graf 2.8: Rozklad růstu HDP	Graf 2.9: HDP na obyvatele	14
Graf 2.10: HICP	Graf 2.11: Deflátor HDP a směnné relace.....	16
Graf 2.12: Míra zaměstnanosti a aktivity	Graf 2.13: Míra nezaměstnanosti	16
Graf 5.1: Vládní výdaje podle funkcí.....		38

Úvod

Tato pravidelná aktualizace Konvergenčního programu (KP) je předkládána v rámci evropského mnohostranného rozpočtového dohledu a koordinace fiskálních politik. Vzhledem k termínu předložení jsou pro makroekonomický scénář použita poslední známá data.

Do české ekonomiky se globální krize na finančních trzích a následná recese promítly výrazným zpomalením hospodářského růstu v roce 2008 a poklesem HDP v roce 2009. KP byl zpracováván na základě údajů, které byly známy k 15. lednu 2010. Očekává se reálný pokles HDP o 4,0 % v roce 2009 a mírný růst 1,3 % v roce 2010. V souladu s očekávaným odezněním globální krize by měl hospodářský růst zrychlit až na úroveň 3,8 % v roce 2012. Hospodaření vládních institucí za rok 2008 tak dopadlo o něco hůře, než se očekávalo: vládní saldo dosáhlo -2,1 % HDP. Zhoršení hospodaření státu se dále výrazně zrychlilo v důsledku silného účinku automatických stabilizátorů a vládního stimulačního balíčku na podporu ekonomiky. Pro rok 2009 se předběžný odhad vládního salda pohybuje okolo -6,6 % HDP. Dluh vládních institucí letos stoupne na 35,2 % HDP s další perspektivou růstu. ČR se naproti tomu vyhnula krize bankovního sektoru.

Tento KP předkládá vláda, jež má mandát do parlamentních voleb v květnu 2010, který získala po vyslovení nedůvěry koaliční vládě na jaře 2009. Vědoma si problémů v oblasti veřejných rozpočtů, rizik nadměrného zadlužování a očekávaného pozvolného ekonomického oživení, vláda ČR prosadila v Parlamentu v návrhu rozpočtu na rok 2010 opatření ke snížení deficitu sektoru vlády. Ve srovnání s rokem 2009 přispěje konsolidační balíček k meziročnímu zlepšení strukturálního salda téměř 2 % HDP a umožní snížit schodek vlády na úroveň okolo 5,3 % HDP.

S Českou republikou byla 2. prosince 2009 zahájena Procedura při nadměrném schodku. Rada EU doporučila ČR důvěryhodným a udržitelným způsobem snížit poměr deficitu vládního sektoru k HDP pod referenční hranici 3 % do roku 2013. Zpráva o pokroku učiněném při plnění těchto doporučení Rady je obsahem samostatné kapitoly 8.

I vlivem vnitropolitické situace současná vláda nedisponuje schválenou konsolidační strategií za horizont roku 2010. I přes daná politická omezení a v návaznosti na prosazení úsporného rozpočtu na rok 2010 však vláda připravila konsolidační strategii zajišťující pokrok při odstraňování nadměrného schodku ve lhůtě stanovené Radou. Cílem je vytvořit nastupující vládě vzešlé z květnových voleb podmínky pro pokračování v zahájené konsolidaci v dalších letech konkretizací vlastní konsolidační strategie.

I s vyloučením politických faktorů je v současnosti makroekonomický a fiskální vývoj zatížen značnými nejistotami. Přestože makroekonomický scénář, na jehož základě je KP sestavován, je v porovnání s predikcemi jiných institucí spíše konzervativní, nelze prozatím s větší určitostí odhadnout profil oživení české ekonomiky.

Program byl pro informaci odeslán do Parlamentu ČR. Příslušné výbory jej diskutují a jsou pravidelně informovány o jeho hodnocení evropskými orgány. Obě komory Parlamentu ČR byly také náležitě informovány o zahájení Procedury při nadměrném schodku s Českou republikou.

V elektronické podobě je KP dostupný na internetových stránkách Ministerstva financí: <http://www.mfcr.cz>.

1 Hospodářská politika

1.1 Fiskální politika

Prioritou fiskální politiky pro následující období bude snížení deficitů vládního sektoru a zlepšení strukturálních parametrů veřejných financí. Příprava a prosazení střednědobé fiskální strategie je však v současné době ztíženo vyhlášením voleb. Hlavním cílem fiskální politiky je proto udržení vládního deficitu v r. 2010 na úrovni 5,3 % HDP a postupná konsolidace v dalších letech tak, aby ČR odstranila nadměrný deficit v r. 2013.

Dalšími cíli vlády ve fiskální oblasti jsou:

- omezení nepříznivých dopadů ekonomického vývoje v roce 2009 na hospodaření sektoru vlády, a to prostřednictvím přijetí opatření ke snížení deficitu,
- omezení administrativní zátěže a daňové distorze prostřednictvím zjednodušení daňového systému,
- posílení efektivnosti vládních výdajů.

Poslaneckou sněmovnou přijatá aktivní opatření ke snížení deficitu v roce 2010 jsou soustředěna zejména na příjmové straně veřejných rozpočtů, a to především v oblasti nepřímých daní. Na výdajové straně byl v Poslanecké sněmovně přijat kompromis v podobě dočasného snížení některých sociálních dávek. Vláda se současně rozhodla zrušit neobsazená funkční místa ve státním sektoru a následně zmrazit objem prostředků na platy státních zaměstnanců a pro rok 2010 zmrazit i výši důchodů.

Vláda zároveň v souladu s požadavky Procedury při nadměrném schodku připravila a schválila konsolidační strategii i pro následující roky výhledu. Na rozdíl od opatření pro rok 2010 je kladen vyšší důraz na výdajovou stranu veřejných rozpočtů. Tato schválená strategie zaručuje snížení deficitu sektoru vlády na úroveň 4,2 % HDP v roce 2012.

Zjednodušení daňového systému a transparentní a podnikatelsky příznivá správa daní jsou hlavními prvky zlepšujícími kvalitu veřejných financí a podporujícími ekonomický růst. I přes propad hospodářství zůstává prioritou vlády financování školství, podpora vědy a výzkumu a financování investic podporujících hospodářský růst. Tato politika se odráží i v oblasti škrťů výdajů jednotlivých kapitol, které byly provedeny selektivně, právě s ohledem na priority vlády.

Předpokladem úspěšného provedení fiskální konsolidace bude stanovení splnitelných fiskálních cílů novou vládou. Hlavním nástrojem bude důsledné uplatňování režimu fiskálního cílení a dodržování nově schválených střednědobých výdajových rámců.

Termín pro dosažení střednědobého rozpočtového cíle pro strukturální saldo vládního sektoru není stanoven, neboť za současného stavu veřejných financí ČR by jeho dosažení dalece přesáhlo horizont KP. Termín pro jeho dosažení bude moci být důvěryhodně stanoven novou vládou.

Makroekonomická predikce MF, na které je založen tento dokument, je v porovnání s predikcemi jiných institucí spíše konzervativní (viz kap. 4.4). To dává dobrý základ naplnění daňových příjmů a dosažení plánovaného výsledku hospodaření v roce 2010.

Nicméně současné predikce nepracují, a ani nemohou, s konsolidací veřejných financí většiny zemí EU, která nastane ve větší míře až od roku 2011. Existuje tak riziko, že hospodářský růst EU bude nižší, než je nyní očekáváno. To by samozřejmě mělo negativní dopad především na malou a otevřenou ekonomiku ČR s relevantními důsledky na výši deficitů (vlivu tempa růstu vnějšího prostředí na ČR se věnuje kap. 4.3).

1.2 Měnová politika

Měnová politika ČNB je i nadále prováděna v režimu cílování inflace. Po čtyřech letech, kdy byl inflační cíl ve výši 3 %, (vyjádřený pro meziroční růst indexu spotřebitelských cen), vstupuje od roku 2010 v platnost nový cíl ve výši 2 %. I kolem nového cíle bude, stejně jako v případě toho předchozího, stanoveno toleranční pásmo ve výši jednoho procentního bodu oběma směry.

V poklesu inflačního cíle se odrazila zejména dlouhodobější perspektiva pro fungování režimu cílování inflace v ČR daná odsunutím termínu přijetí eura za původně uvažovaný horizont roku 2010 (viz dále) a dosavadní nízkoinflační vývoj české ekonomiky projevující se v ukotvenosti inflačních očekávání na nízkých hodnotách. Nižší inflace v ČR v souladu s novým cílem do budoucna dále zvyšuje šance na plnění maastrichtského kritéria cenové stability. ČNB i nadále chápe své inflační cíle jako střednědobé, od nichž se skutečná inflace může přechodně odchýlit v důsledku exogenních šoků. Jedním z takových šoků jsou úpravy nepřímých daní, na jejichž primární dopady měnová politika standardně nereaguje a soustředí se pouze na jejich sekundární dopady.

Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně schválená vládou ČR v srpnu 2007 nestanovila nové cílové datum vstupu do eurozóny s tím, že toto datum se odvine od vyřešení problematických míst v rámci zásadní reformy veřejných financí a od posílení pružnosti české ekonomiky. V této souvislosti je vstup do systému kurzů ERM II i nadále chápán pouze jako nezbytná podmínka pro přijetí eura a délka pobytu v něm by měla být proto minimální. Pravidelný dokument „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti s eurozónou“ společně vypracovaný MFČR a ČNB a schválený vládou 21. prosince 2009 přitom konstatuje, že za současných podmínek je velmi nepravděpodobné, že ČR bude ve střednědobém horizontu schopna plnit všechna maastrichtská konvergenční kritéria. Zásadní bariérou pro vstup do měnové unie přitom bude vyšší než 3% deficit sektoru vládních institucí. Stejně tak je nejisté udržení a potřebné další zvyšování dosaženého stupně sladěnosti české ekonomiky s eurozónou v nejbližších letech. V této situaci proto nelze stanovit nové cílové datum vstupu do eurozóny. To zároveň implikuje, že ČR nebude v průběhu roku 2010 usilovat o vstup do mechanismu ERM II.

S odezníváním hospodářské krize a s vidinou zvolna narůstající inflace v průběhu roku 2010 lze v tomto období očekávat postupný nárůst úrokových sazeb.

1.3 Strukturální politiky

Podrobný přehled priorit a přijatých opatření v oblasti strukturálních politik je uveden ve Zprávě o plnění Národního programu reformy České republiky 2008-2010, jež byla schválena vládou ČR dne 26. října 2009. Zde je uveden pouze výběr nejdůležitějších opatření.

Vzdělání, věda, výzkum a inovace

V lednu 2009 byla vládou ČR projednána Bílá kniha terciárního vzdělávání, která poskytuje východisko pro současnou diskusi o cílech a prostředcích plánované reformy vysokého školství v ČR. V návaznosti na Strategii celoživotního učení, která byla schválena vládou ČR v červenci 2007, byl v lednu 2009 schválen Implementační plán Strategie celoživotního učení. Strategie byla doplněna o konkrétní prováděcí opatření, kterými budou její cíle v období 2009 – 2015 naplňovány. Plán navrhuje postup, organizaci, odpovědnost, časový harmonogram a finanční zajištění implementace Strategie do praxe.

Budoucí konkurenceschopnost je nutno založit na moderních technologiích v oblasti průmyslu, celého spektra služeb i zemědělství, na energetických úsporách a tlaku na vyšší ekonomickou přijatelnost využití alternativních energií. K tomu povede vysoce cílená podpora prioritních oblastí základního výzkumu, experimentálního výzkumu a inovací zajišťujících klíčovým oborům ČR konkurenční výhody, a cílená podpora mezinárodní spolupráce ve vědě, výzkumu a terciárním vzdělávání, přechod z orientace na vstupy k orientaci na výsledky vzdělávání na všech stupních a rostoucí tlak na kvalitu výsledků a efektivnost vzdělávání na všech stupních vzdělání a ve státem podporovaném výzkumu.

V současné době je realizována Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací, jejímž cílem je zjednodušení administrativy, dosažení efektivnějšího využívání veřejných zdrojů na tuto oblast a zvýšení přínosu výzkumu, vývoje a inovací pro českou ekonomiku. V červnu 2009 byla v rámci uvedené reformy schválena vládou ČR Národní politika výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2009 až 2015, jež definuje přístup státu k inovačnímu prostředí a jeho dalšímu směřování. ČR se zaměří především na zkvalitnění strategického řízení a efektivitu systému vědy, výzkumu a inovací, zlepšení spolupráce veřejného a soukromého sektoru, lepší zapojení do mezinárodní spolupráce a zajištění kvalitních lidských zdrojů.

Podnikatelské prostředí

Mezi nejdůležitější reformy přijaté v uplynulém období patří Zákon o volném pohybu služeb. Právní předpis transponuje do českého právního řádu Směrnici o službách na vnitřním trhu EU, která výrazně liberalizuje poskytování služeb v EU. Zákon nabyl účinnosti v prosinci 2009.

Jednou z priorit vlády ČR v oblasti zlepšování podnikatelského prostředí je snižování administrativní zátěže podnikatelů. V roce 2008 se vláda ČR zavázala snížit administrativní zátěž o 20 % v období let 2005 – 2010. V této souvislosti byla v dubnu 2009 schválena Zpráva o plnění Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů do roku 2010 a jeho urychlení, podle které budou další aktivity zaměřeny na deset norem představujících pro podniky největší zátěž.

V červenci 2009 nabyl účinnosti zákon o eGovernmentu, který upravuje elektronické úkony vybraných orgánů veřejné správy a právnických osob, zavádí informační systém datových schránek a autorizovanou konverzi dokumentů.

Energetika a klimatická změna

V současné době je diskutován návrh aktualizace Státní energetické koncepce ČR. Ta by měla pro následujících 20 let s výhledem až do roku 2050 ČR zajistit nízkoemisní a bezpečnou energetiku s trvale přebytkovou bilancí. Návrh počítá s větším využitím jaderných a obnovitelných zdrojů energie. Další diskuse k materiálu bude spojena s diskusí nad návrhem politiky ochrany klimatu s cílem maximálního propojení obou dokumentů.

V rámci podpory obnovitelných zdrojů energie byla schválena novela zákona o spotřebních daních, která zavádí podporu vysokoprocenních biopaliv první generace. Novela nabyla účinnosti v říjnu 2009.

Trh práce

Pružný trh práce představuje další prioritu vlády, což platí zejména v době probíhající hospodářské recese. Posílení ekonomické aktivity je cílem novely zákona o zaměstnanosti, která zpřísnila podmínky pro poskytování podpory v nezaměstnanosti. Novela vstoupila v účinnost v lednu 2009.

2 Makroekonomický scénář

Česká ekonomika pravděpodobně vystoupila z recese. I nadále však přetrvávají vysoké nejistoty ohledně intenzity ekonomického oživení. Scénář KP byl koncipován jako konzervativní se snahou o vyvážení možných kladných i záporných odchylek ekonomického vývoje při využití současného¹ stavu znalostí.

2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady²

Světová ekonomika se zotavuje z globální finanční a ekonomické krize. Od jara 2009 dochází ke zlepšování na akciových trzích a zhruba v téže době se začala oživovat i průmyslová výroba a export. K silnému růstu se vrátila Čína a další asijské ekonomiky. Přetrvává především nejistota spojená s nedokončenou konsolidací finančního sektoru a s tím, jak ekonomiky zareagují na ukončení prorůstové podpory.

Do ekonomik EU27 se krize na finančních trzích promítla zpomalením růstu HDP v roce 2008 a jeho hlubokým propadem na počátku roku 2009. Pro rok 2010 již scénář počítá s postupným oživením, které by mělo být následováno zvyšováním dynamiky v dalších letech. Důležitou složkou situace je brzké a poměrně silné oživení v Německu. Významným rizikovým faktorem budou naopak dopady připravovaných „ústupových strategií“.

Současné dolarové ceny ropy jsou sice hluboko pod svými maximy z poloviny roku 2008, i tak ale zřejmě zůstanou vysoké. Za očekávaným nárůstem nad hranici 90 USD/barel v roce 2011 by měly stát především malá pružnost nabídky a růst poptávky v některých asijských zemích, který by však měl být tlumen slabší poptávkou ze strany vyspělých ekonomik.

Tabulka 2.1: Exogenní předpoklady scénáře

		Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
USD/EUR směnný kurz	(roční průměr)	1,46	1,39	1,44	1,43	1,43
CZK/EUR směnný kurz	(roční průměr)	24,9	26,4	25,8	24,8	23,8
Výnos do doby splatnosti stát. dluhopisů 10R		4,6	4,7	3,8	4,0	4,0
PRIBOR 3M		4,0	2,2	1,7	2,4	2,8
HDP EU27	(reálný růst v %)	0,8	-4,0	1,1	2,0	2,2
Ceny ropy	(Ropa Brent, USD/barel)	98	62	81	92	91

Zdroj: ČNB, Eurostat, MMF, propočty MF ČR

Pro kurzovou relaci USD/EUR byl zvolen předpoklad mírné apreciacie eura k úrovni kolem 1,43 USD/EUR. Měnový kurz CZK/EUR by měl po korekci v roce 2009 navázat na předchozí apreciační trend, a v roce 2012 tak dosáhnout úrovně cca 23,8 CZK/EUR. Předpoklady o vývoji krátkodobých úrokových sazeb byly zvoleny tak, aby byly konzistentní s plněním inflačního cíle ČNB.

¹ KP byl zpracován na základě údajů, které byly známy k 11. lednu 2010. Vývoj na světových finančních a komoditních trzích po tomto datu není brán v úvahu.

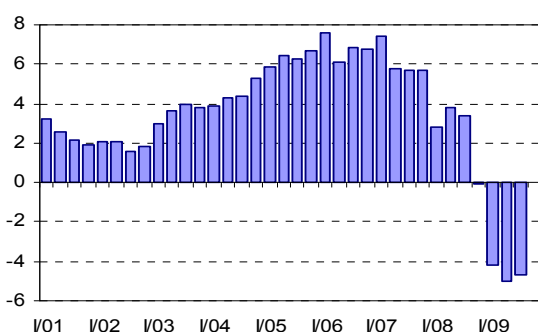
² Pro přípravu KP nebylo využito „společných předpokladů o vývoji vnějšího prostředí“. Proto je KP doplněn o citlivostní analýzu některých makroekonomických indikátorů v závislosti na exogenních veličinách.

2.2 Aktuální makroekonomický vývoj

Česká ekonomika prošla v letech 2005 až 2007 obdobím vysokého růstu HDP. Po postupném zpomalení od počátku roku 2008 se ve 4. čtvrtletí 2008 a 1. čtvrtletí 2009 propadla do recese. Mezičtvrtletní růsty HDP za 2. čtvrtletí 2009 (+0,2 %), resp. za 3. čtvrtletí (+0,8 %), nasvědčují tomu, že propad HDP již dosáhl svého dna. Hlavním zdrojem ekonomického růstu v letech 2006 a 2007 byla domácí poptávka tažená rovnoměrně jak výdaji domácností na konečnou spotřebu, tak tvorbou hrubého kapitálu. Od roku 2008 měla tvorba hrubého kapitálu záporný příspěvek k růstu, a to zejména v důsledku meziročního poklesu zásob. V prvních třech čtvrtletích 2009 byl příspěvek všech složek poptávky, mimo konečné spotřeby, k meziročnímu růstu HDP záporný.

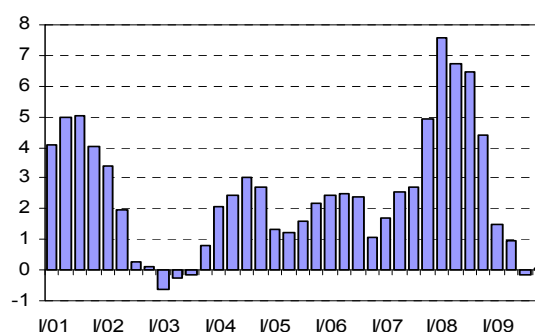
Graf 2.1: Reálný HDP

meziroční růst v %

Graf 2.2: Spotřebitelské ceny (HICP)

meziroční růst v %

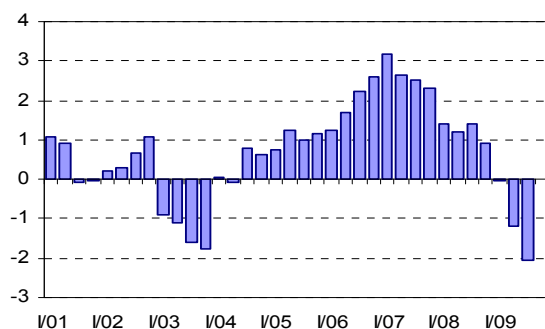
Zdroj: ČSÚ

Nízkoinflační prostředí, typické pro českou ekonomiku, bylo přerušeno epizodou roku 2008, kdy průměrná míra inflace dosáhla hodnoty 6,3 % (na bázi HICP). Ukotvení inflačních očekávání se však ukázalo jako stabilní, k čemuž přispěl i nový inflační cíl ČNB ve výši 2 % s tolerančním pásmem ± 1 p.b. Po odeznění vzedmutých cen energií a potravin na světových trzích se inflace razantně zpomalila. Svou roli sehrálo i zpomalování, respektive pokles poptávky domácností (na sezónně očištěných datech) v souvislosti s recesí. Meziroční inflace ve 3. čtvrtletí 2009 přechodně dokonce klesla těsně pod nulu (-0,1 %), ve 4. čtvrtletí byla 0,0 %. Roční průměr dosáhl 0,6 %.

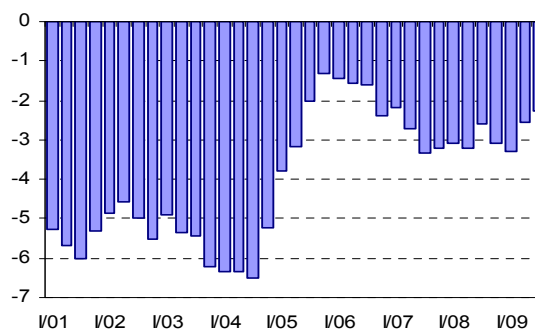
Se zpožděním cca čtyř čtvrtletí za cyklickým vývojem české ekonomiky docházelo od poloviny roku 2004 až do konce roku 2008 k nepřetržitému růstu zaměstnanosti (dle SNA). V souvislosti s recesí se zpoždění zkrátilo a ve 2. čtvrtletí 2009 se zaměstnanost meziročně propadla o 1,2 %, ve 3. čtvrtletí o 2,1 %. Recipročně se tento efekt projevil růstem míry nezaměstnanosti. Od 1. čtvrtletí 2004, kdy míra nezaměstnanosti (podle VŠPS) dosáhla 8,7 %, postupně její hodnota klesala až na 4,2 % ve 2. čtvrtletí 2008. Ve 3. čtvrtletí 2009 pak míra nezaměstnanosti stoupla na 7,3 %.

Graf 2.3: Zaměstnanost (podle SNA)

meziroční růst v %

Graf 2.4: Běžný účet / HDP

v %

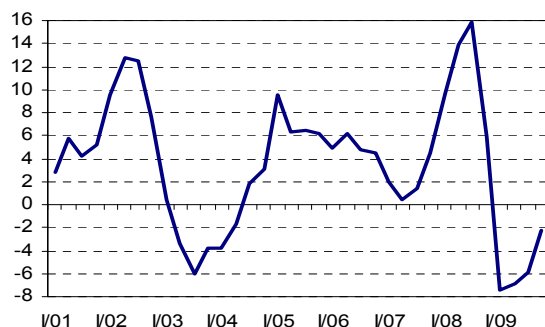

Zdroj: ČSÚ, ČNB

Vnější ekonomická nerovnováha, vyjádřená podílem salda běžného účtu na HDP v klouzavých ročních úhrnech, se pohybuje v udržitelných mezích. Ve 3. čtvrtletí 2009 činil poměr deficitu běžného účtu k HDP 2,3 % při přebytku výkonové bilance ve výši 5,3 % HDP. Deficitní bilance výnosů souvisí s vysokou minulou investiční aktivitou, která ale nenacházela oporu v dostatečných domácích úsporách. Záporné saldo bilance výnosů je dosud vyšší než kladné saldo výkonové bilance, které naopak poukazuje na solidní výkonnost zahraničního obchodu.

Graf 2.5: Měnový kurz CZK/EUR

meziroční zhodnocení v %

Zdroj: ČNB

Česká ekonomika se dlouhodobě přibližuje svou reálnou výkonností a cenovou hladinou k průměru zemí EU. Průvodním jevem je trend dlouhodobého posilování kurzu vůči euru. Posílení vyvrcholilo ve 3. čtvrtletí 2008, kdy dosáhlo vůči euru 15,9 % meziročně, neodpovídalo však trendu. Následná korekce na konci roku 2008 a na počátku roku 2009 napomohla ekonomice v oblasti cenové konkurenceschopnosti exportu. Úroveň měnového kurzu ve 3. a 4. čtvrtletí 2009 (25,6 resp. 25,9 CZK/EUR) již v zásadě odpovídala trendovým hodnotám.

2.3 Střednědobý scénář

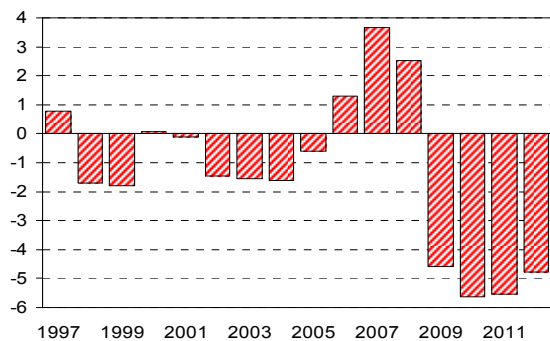
Potenciální produkt a pozice v ekonomickém cyklu

V současných podmínkách, kdy dochází k prudkým změnám úrovně ekonomického výkonu, je obtížné oddělit vliv produkční mezery a zpomalení růstu potenciálního produktu. Výsledky

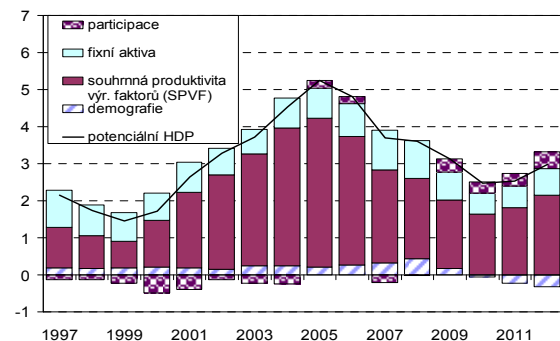
rozkladů vykazují velkou nestabilitu a je nutné k nim přistupovat se značnou obezřetností. Přesto se zdá být nesporné, že ekonomická krize jednak uvrhla ekonomiku do hluboké záporné produkční mezery a současně vedla ke značnému zpomalení dynamiky potenciálního produktu.

Podle současných propočtů³ dosáhla produkční mezera v roce 2009 úrovně okolo 4,6 %. Vysoká záporná produkční mezera se v ekonomice projevuje extrémně nízkým využitím výrobních kapacit v průmyslu, výrazným nárůstem míry nezaměstnanosti, snížením počtu volných pracovních míst a inflačních tlaků.

Graf 2.6: Produkční mezera
v % potenciálního produktu

Graf 2.7: Růst potenciálního produktu
příspěvky k růstu v p.b.

Zdroj: propočty MF ČR

Nejzasazenější složkou potenciálního produktu je souhrnná produktivita výrobních faktorů (SPVF). Ekonomické problémy vedly ke zpomalení jejího trendového růstu pod 2 % proti průměru let 2004 – 2007 ve výši 3,4 %. Dopady na růst zásoby kapitálu jsou méně významné. Nabídka práce, vyjádřená poměrem pracovní síly k počtu obyvatel ve věku 15–64 let, naopak v roce 2009 akceleruje svůj růst.

Zpomalení růstu trendové souhrnné produktivity se přímo odráží v meziročním růstu potenciálního produktu, jenž se v současnosti pravděpodobně pohybuje mírně pod úrovní 3 %. Další vývoj potenciálního produktu bude závislý na době trvání nepříznivé ekonomické situace. Podle scénáře KP očekáváme, že dna zpomalení růstu ekonomického potenciálu by mělo být dosaženo v roce 2010.

Rozhodujícím faktorem bude příspěvek SPVF. Ten by se měl po zpomalení k 1,6 p.b. v roce 2010 překročit 2 p.b. v roce 2012. Příspěvek růstu zásoby kapitálu by měl dosahovat hodnot pod 1 p.b. Příspěvek míry participace by se měl pohybovat v kladných hodnotách díky částečnému zvýšení motivace k práci vlivem provedených dílčích strukturálních opatření. Vliv ekonomické aktivity by měl převážet nad nepříznivými demografickými faktory. Růst potenciálního produktu by tak mohl po zpomalení k 2,5 % v roce 2010 dosáhnout v roce 2012 úrovně 3,0 %.

V horizontu výhledu by se tedy měla úroveň reálného HDP pohybovat stále hluboko pod potenciálním produktem. Nejhlubší produkční mezery pod -5,5 % by mělo být dosaženo v roce 2010. V následujících letech by se potom měla postupně mírně uzavírat. K jejímu

³ Propočty potenciálního produktu a produkční mezery jsou prozatím prováděny pomocí národní metodiky, založené na Cobb-Douglasově produkční funkci. Metodika byla popsána v Předvstupním hospodářském programu ČR z roku 2002. Hlavním rozdílem proti metodě Evropské komise, významným pro interpretaci výsledků, je použití klauzule „nulového součtu produkčních mezer v čase“.

úplnému uzavření by však v horizontu KP nemělo dojít, i v roce 2012 by podle tohoto scénáře stále činila méně než -4 %.

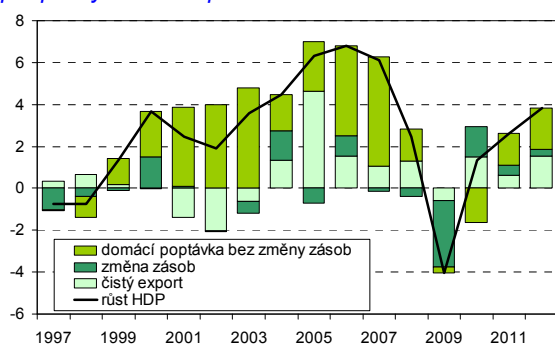
HDP a strana poptávky

Reálný růst HDP by měl po překonání ekonomické krize postupně akcelarovat k 3,8 % v roce 2012. Příspěvek domácí poptávky (bez změny zásob) by měl dosáhnout svého dna -1,6 p.b. až v roce 2010 vlivem fiskálních konsolidačních opatření a vyvrcholení poklesu zaměstnanosti. V dalších letech by již všechny poptávkové složky, s výjimkou spotřeby vlády, měly k růstu HDP přispívat pozitivně.

Relativní úroveň HDP na obyvatele v porovnání s průměrem EU27 v přepočtu podle parity kupní síly by v krátkém období měla být ovlivněna hloubkou ekonomického propadu a rychlostí nástupu oživení. Relativní ekonomická úroveň ČR by se tak po určité stagnaci měla opět začít zvyšovat a v roce 2012 dosáhnout úrovně cca 82,6 %.

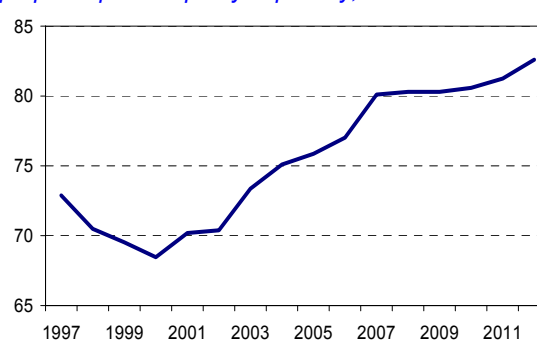
Graf 2.8: Rozklad růstu HDP

příspěvy k růstu v p.b.

Graf 2.9: HDP na obyvatele

v přepočtu pomocí parity kupní síly, EU27 = 100

Zdroj: ČSÚ – čtvrtletní národní účty, Eurostat, propočty MF ČR

Pokles spotřeby domácností by měl nastat až v roce 2010, kdy se zde intenzivně projeví opatření ke stabilizaci veřejných rozpočtů. I v následujících letech by měla rostoucí rizika a dluhová zátěž domácností snižovat tempo růstu výdajů na konečnou spotřebu. To by přitom mělo zaostávat za mírou růstu HDP.

Spotřeba vlády⁴ by v budoucnosti měla převážně klesat. Předpokládá se úsporné chování vládních institucí jak z hlediska zaměstnanosti ve vládním sektoru, tak i nákupů zboží a služeb. Odezní také jednorázové náklady spojené s českým předsednictvím EU v roce 2009.

⁴ O razantnějším snižování výdajů vlády na finální spotřebu s cílem více přispět ke konsolidaci veřejných rozpočtů bylo rozhodnuto až po finalizaci pravidelné makroekonomické predikce ČR z ledna 2010. Proto byl makroekonomický scénář KP dodatečně aktualizován a je mírně odlišný od lednové predikce.

Tabulka 2.2: Ekonomický růst
úroveň v mld. CZK, přírůstek v %

	kód ESA	Rok 2008	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
		úroveň ¹⁾	přírůstek	přírůstek	přírůstek	přírůstek	přírůstek
1. Reálný HDP	B1*g	3623	2,5	-4,0	1,3	2,6	3,8
2. Nominální HDP	B1*g	3689	4,3	-1,1	1,9	3,6	5,4
Složky reálného HDP							
3. Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	1748	3,6	1,4	-0,8	2,0	2,5
4. Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	725	1,0	4,0	-1,7	0,0	-0,4
5. Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51	877	-1,5	-7,5	-3,7	2,5	3,6
6. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností²⁾	P.52+P.53	51	1,4	-1,8	-0,3	0,3	0,7
7. Vývoz zboží a služeb	P.6	3000	6,0	-11,9	4,4	6,4	6,5
8. Dovoz zboží a služeb	P.7	2779	4,7	-11,9	2,4	6,1	4,9
Příspěvek k růstu HDP v %							
9. Domácí poptávka (efektivní)			1,5	-0,3	-1,6	1,5	2,0
10. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53		-0,4	-3,2	1,4	0,5	0,3
11. Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11		1,3	-0,6	1,5	0,6	1,5

¹⁾ Úroveň roku 2008 je uvedena v cenách předchozího roku.

²⁾ Položka vyjadřuje podíl změny zásob k HDP v běžných cenách.

Zdroj: ČSÚ – čtvrtletní národní účty, propočty MF ČR

Po výrazném propadu investiční aktivity v letech 2009 a 2010 by mělo postupně docházet k obnovení její dynamiky. Očekáváme, že se pozitivně projeví vyšší čerpání prostředků strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a investice do infrastruktury. Lze očekávat i určité obnovení přílivu přímých zahraničních investic. Předpokládáme, že nové kapacity budou i nadále převážně proexportně orientovány.

Příspěvek bilance zboží a služeb ve stálých cenách k růstu HDP dosahoval mezi lety 2004 a 2008 trvale kladných hodnot. Pro rok 2009 počítáme s negativním příspěvkem ve výši -0,6 p.b. Po obnovení zahraniční poptávky lze předpokládat opětovné překlopení příspěvku zahraničního obchodu do kladných hodnot. Vývoz by měl začít znovu významně přispívat k ekonomickému růstu.

Ceny

Dlouhodobý nízkoinflační charakter české ekonomiky (s výjimkou roku 2008) by měl zůstat zachován i v následujících letech. Přispívá k tomu pozitivní vliv režimu cílování inflace, který usměrňuje inflační očekávání ekonomických subjektů, a vysoká míra konkurence na vnitřním trhu. Mezi další protiinflační faktory lze zařadit zhodnocování koruny a neinflační nárůst jednotkových nákladů práce.

Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb

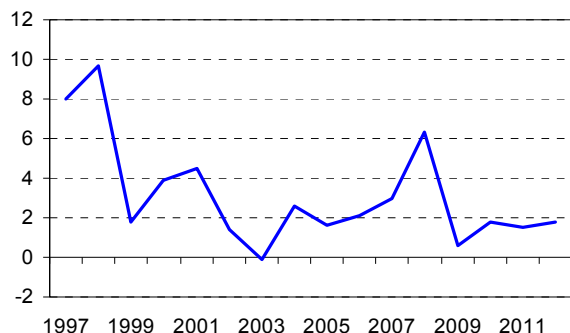
	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
HICP	6,3	0,6	1,8	1,5	1,8
Deflátor HDP	1,8	3,1	0,5	1,0	1,5
Deflátor spotřeby domácností	4,9	0,3	1,6	1,5	2,2

Zdroj: ČSÚ – cenová statistika a čtvrtletní národní účty, propočty MF ČR

Výrazné zpomalení inflace v roce 2009 bylo způsobeno synergickým působením poklesu nákladových tlaků a vymizením poptávkových impulsů v prostředí hluboce záporné produkční mezery. V dalších letech předpokládáme, že se inflační očekávání přizpůsobí novému cíli ČNB (národní CPI ve výši 2 % s tolerančním pásmem ± 1 p.b.) platnému od roku 2010. To vytvoří podmínky pro plnění inflačního konvergenčního kritéria.

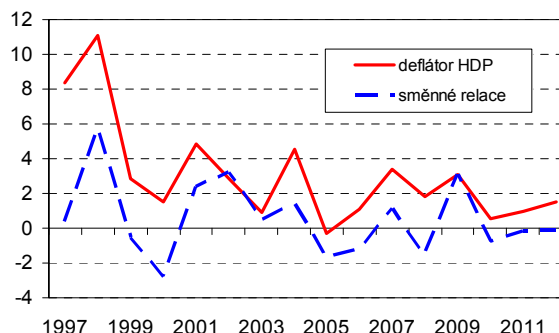
Graf 2.10: HICP

meziroční růst v %

Graf 2.11: Deflátor HDP a směnné relace

meziroční změna v %

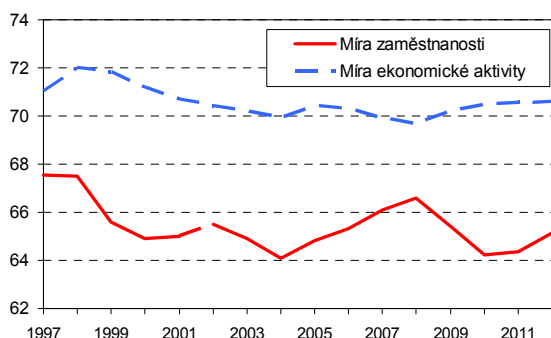
Zdroj: ČSÚ – cenová statistika a čtvrtletní národní účty, propočty MF ČR

Trh práce a mzdy

Indikátory trhu práce promptně reagovaly na hospodářský propad přelomu let 2008 a 2009. Díky vysoké míře volných míst a proklamaci sociálních partnerů preferovat zaměstnanost na úkor kratší pracovní doby, případně i nižších mezd, nebyl celkový dopad do zaměstnanosti ve srovnání s okolními zeměmi tak radikální. Budoucí vývoj bude záviset na souhře postupného odeznění dramatického vývoje na poptávkové straně a znovunastolení hospodářského růstu generujícího pracovní místa, stejně jako řešení stávajících strukturálních problémů na straně nabídky (profesní a regionální mobilita, motivace nízkopříjmových skupin k aktivnímu vyhledávání práce, rigidita pracovních kontraktů na dobu neurčitou apod.).

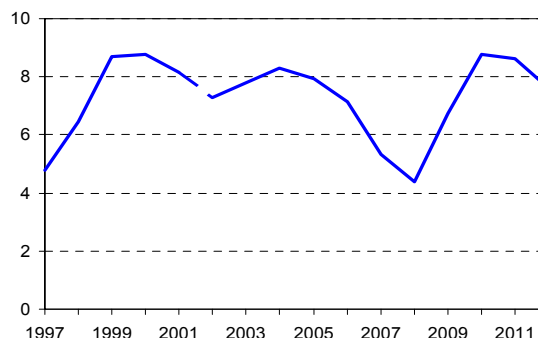
Graf 2.12: Míra zaměstnanosti a aktivity

v %

Graf 2.13: Míra nezaměstnanosti

v %

Pozn.: Míry zaměstnanosti i nezaměstnanosti z VŠPS jsou mezi roky 2001 a 2002 vzhledem k metodickým změnám nesrovnatelné.

Zdroj: ČSÚ – statistika zaměstnanosti, propočty MF ČR

Na počátku horizontu scénáře očekáváme pokles zaměstnanosti o 1,8 %, který by měl být vystřídán v roce 2011 stagnací a posléze v souvislosti s oživením ekonomiky v roce 2012 mírným růstem o 0,7%.

Tabulka 2.4: Zaměstnanost a mzdy

	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Procentní změna					
Zaměstnanost (z národních účtů)	1,2	-1,3	-1,6	-0,4	0,6
Náhrady zaměstnancům	7,7	-1,8	0,1	3,9	5,4
Náhrady na zaměstnance ¹⁾	6,3	0,3	2,5	4,1	4,8
Jednotkové náklady práce ²⁾	5,1	3,2	-0,5	1,0	1,6
Poměrové ukazatele v procentech					
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	4,4	6,7	8,8	8,6	7,6
Míra zaměstnanosti ³⁾	66,6	65,4	64,2	64,4	65,1
Míra ekonomické aktivity ⁴⁾	69,7	70,2	70,5	70,6	70,6

¹⁾ Objem náhrad zaměstnancům (domácí koncept) připadající na 1 zaměstnance (podle národních účtů)

²⁾ Podíl růstu objemu nominálních náhrad na jednoho zaměstnance a růstu produktivity práce z reálného HDP

³⁾ Podíl zaměstnaných ve věku 15-64 let na počtu obyvatel stejné věkové kategorie (podle VŠPS)

⁴⁾ Podíl pracovní síly ve věku 15-64 let na počtu obyvatel stejné věkové kategorie (podle VŠPS)

Zdroj: ČSÚ – statistika zaměstnanosti a čtvrtletní národní účty, propočty MF ČR

Míra nezaměstnanosti v roce 2009 zřejmě dosáhla 6,7 %, což je meziroční nárůst přes 2 p. b. V roce 2010 lze ještě očekávat její zvýšení až na 8,8 %, pro další roky scénáře předpokládáme pomalý pokles na úroveň 7,6 %.

Po obdobích silného růstu náhrad zaměstnancům došlo v roce 2009 k jejich poklesu, přičemž hlavními faktory jsou pomalý růst průměrných mezd, pokles zaměstnanosti a nižší sazba příspěvků na sociální zabezpečení. Očekávaná stagnace v roce 2010 bude souviset s umírněným vývojem mezd v soukromém sektoru a zmrazením platů v sektoru vládním. V letech 2011 a 2012 by mohlo dojít k opětovnému, mírně akcelerujícímu růstu náhrad v průměru kolem 4,4 % ročně, tedy zhruba okolo dynamiky nominálního HDP.

Naproti tomu nízké tempo jednotkových náhrad nedokázalo vykompenzovat propad produktivity práce, čímž došlo v roce 2009 k růstu jednotkových nákladů práce o cca 3,2 %. Rok 2010 bude zřejmě specifický mimo jiné tím, že dojde k poklesu jednotkových nákladů práce. Následující roky již budou ve znamení cca 1,3% růstu.

2.4 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance⁵

Proces postupného zlepšování salda čistých půjček by měl i nadále pokračovat. Po deficitu ve výši -6,3 % HDP v roce 2003 by v roce 2009 mělo saldo dosáhnout hodnoty okolo -0,2 % HDP a v roce 2010 by mohlo být poprvé v historii ČR dosaženo přebytku.

Expanze přebytku nepalivové části bilance zboží se v roce 2009 zastavila vlivem omezení vnější poptávky. V dalších letech by se přebytek měl opět plynule zvětšovat díky postupnému odeznívání příznaků globální ekonomické krize, zvyšování exportní výkonnosti a zlepšení konkurenceschopnosti domácích výrobců. Palivová část bilance by měla odrážet vývoj

⁵ Podle požadavků „Code of Conduct“ je tato kapitola zpracována v metodice národních účtů, která na základě vztahu mezi investicemi a úsporami umožňuje přebytek či deficit ve vztazích k zahraničí beze zbytku rozdělit mezi jednotlivé ekonomické sektory. Od analogické běžně používané metodiky běžného účtu platební bilance se liší aktualizací, zatříděním některých položek a tím, že navíc zahrnuje některé jevy (kapitálové transfery).

korunových cen minerálních paliv. U bilance služeb očekáváme mírně rostoucí přebytek v podílu na HDP.

Tabulka 2.5: Čisté půjčky / výpůjčky

	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
v % HDP					
Bilance zboží a služeb	4,6	6,0	6,8	7,0	8,1
- minerální paliva (SITC 3)	-4,5	-3,0	-3,6	-3,9	-3,8
- ostatní zboží	6,8	7,5	9,1	9,5	9,7
- služby	2,2	1,5	1,3	1,4	2,1
Bilance primárních důchodů a transferů	-8,0	-7,1	-6,8	-7,7	-8,4
- primární důchody	-7,1	-6,3	-6,3	-7,3	-8,1
- běžné transfery	-0,9	-0,8	-0,6	-0,4	-0,3
Kapitálové transfery	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
Čisté půjčky/výpůjčky (B.9)	-2,4	-0,2	1,0	0,2	0,6
Čisté půjčky/výpůjčky soukromého sektoru	-0,3	6,4	6,3	5,0	4,8
Čisté půjčky/výpůjčky vládního sektoru (EDP B.9)	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2

Zdroj: ČSÚ – roční národní účty, propočty MF ČR

Nejvýznamnější zápornou položkou čistých půjček je a bude zhoršující se bilance primárních důchodů, kde se promítají toky repatriovaných a reinvestovaných zisků z přímých investic i náhrad zahraničním zaměstnancům. Bilance běžných i kapitálových transferů budou pozitivně ovlivněny saldem finančních toků z EU (strukturální fondy, Fond soudržnosti a prostředky na podporu zemědělství a rozvoje venkova).

3 Hospodaření vládního sektoru – deficit a dluh

3.1 Aktuální vývoj veřejných financí

Trend zlepšování hospodaření vládních institucí rokem 2007 skončil. Vládní saldo v roce 2008 totiž dosáhlo -2,1 % HDP, což představuje meziroční zhoršení o 1,4 p.b. Ve srovnání s předpoklady v loňské aktualizaci KP se jedná o hodnotu horší o 0,9 p.b.

Zhoršení hospodaření vládních institucí v roce 2008 je dáno především vývojem ekonomiky v druhé polovině zmíněného roku, přičemž opatření směřující k udržitelnosti veřejných rozpočtů schválená v roce 2007 nepostačila ke zvrácení dopadů tohoto ekonomického vývoje. Příjmy vládního sektoru meziročně vzrostly pouze o 1,8 %, a to zejména v důsledku jen velmi mírného nárůstu daňových příjmů, které mají dominantní podíl na celkových příjmech.

Podobně jako na příjmové se i na výdajové straně v zásadní míře promítl reformní balík schválený v roce 2007. Jedná se především o výraznější snížení tempa růstu sociálních transferů⁶ a naopak akceleraci růstu vládních investic. V roce 2008 tak došlo k vcelku příznivému přeskupování výdajových priorit. Na rozdíl od příjmové strany neměla ekonomická krize na výdajovou stranu vládního sektoru v daném roce ještě významnější dopady.

S výjimkou spotřebních daní dochází v roce 2009 k poklesu výnosu všech významných daní a sociálních příspěvků. Mimo dominantní vliv ekonomické krize se na tomto vývoji podílí i přijatá stimulační opatření a opatření reformy z roku 2007. Výraznější nárůst na příjmové straně se očekává u nedaňových příjmů, a to především díky nárůstu investičních dotací vládního sektoru přijatých ze zahraničí. V tomto případě jde především o platby z Evropské unie na projekty jí podporované. Tento příjem se odráží i na výdajové straně a saldo vládního sektoru ovlivňuje pouze ve výši českého spolufinancování. Saldo sektoru vlády je v tomto roce pozitivně ovlivněno i neutracením příjmů pocházejících z prodeje jednotek přiděleného množství CO₂, a to ve výši cca 0,3 % HDP.

Výdaje vládního sektoru si v roce 2009 zachovaly růstovou dynamiku. Konečná spotřeba vlády i přes určitá úsporná opatření z počátku roku 2009 zaznamenala v porovnání s předchozími obdobími dokonce zrychlení tempa růstu. Příčinou je zvýšení naturálních sociálních dávek, které představují zejména výdaje vládního sektoru na zdravotní péči, a v souvislosti s krizí přijatá stimulační opatření spočívající ve zvýšení platů ve státní sféře. Dalším významným faktorem růstu celkových výdajů jsou placené úroky.

Celkově dosahují přijatá anti-krizová opatření výše cca 2 % HDP. Soustředila se především na snižování daňové zátěže podnikatelů a fyzických osob. Na straně výdajů, v menší míře, směřovala k podpoře investic do infrastruktury a výzkumu, krizí těžce zasaženého exportu a koupěschopné poptávky prostřednictvím jednorázového navýšení prostředků na platy státních zaměstnanců. Jak již bylo uvedeno výše, některá plánovaná opatření z roku 2007 byla následně plně nebo alespoň částečně využita jako protikrizová. Jedná se především o snížení sazby DPPO, které bylo doplněno pokynem pro povolení odložení záloh této daně, transformaci plánovaného snížení sazby DPFO do snížení sazby pojistného na sociální

⁶ Přijatá legislativní opatření obsažená v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, se projevila v letech 2008 až 2010 v celkovém snížení výdajů na sociální dávky o 90 mld. Kč.

3 Hospodaření vládního sektoru – deficit a dluh

zabezpečení placeného zaměstnanci, jež má proti původně plánované změně rovnoměrnější dopady na poplatníky a zvyšuje tak koupěschopnou poptávku i nízkopříjmových skupin, a konečně došlo k zachování plánované výše investic do dopravní infrastruktury, ačkoliv již byly připraveny plány na jejich omezení.

Tabulka 3.1: Anti-krizová opatření pro rok 2009

Opatření	2009		
	P _{VR}	V _{VR}	(P-V) _{VR}
I. Daňové úpravy			
1 Změny na DPPO	-16,0	0,0	-16,0
2 Změny na DPH	-2,5	0,0	-2,5
3 Změny u sociálních příspěvků	-36,4	0,0	-36,4
Celkem I	-54,9	0,0	-54,9
II. Ostatní úpravy			
1 Oblast mzdové politiky a sociálních výdajů	0,4	2,9	-2,5
2 Investice do výzkumu, vývoje a infrastruktury	0,0	9,3	-9,3
3 Podpora podnikatelů	0,0	4,5	-4,5
4 Programy EU, státních fondů a dopravní obslužnosti	0,0	5,1	-5,1
5 Zapojení rezervní fondů	0,0	-1,5	1,5
Celkem II	0,4	20,2	-19,8
Celkem I+II	-54,5	20,2	-74,7

Zdroj: výhled

Po dobrých výsledcích předchozích let se do deficitu propadly i subsektor místních vládních institucí a fondy sociálního zabezpečení

Vládní saldo by se mělo v roce 2009 pohybovat okolo -6,6 % HDP, tedy na úrovni o cca 5,0 p.b. horší, než činil předpoklad v loňské aktualizaci KP. Proti roku 2008 se deficit pravděpodobně prohloubí o 4,5 p.b. Na tomto výsledku se podílela celá řada faktorů. Jde zejména o silné dopady ekonomické krize na fiskální pozici, včetně silných účinků automatických stabilizátorů a proticyklické povaze českých fiskálních pravidel, které také zvyšují deficit v době silného hospodářského poklesu, a vládního stimulačního balíčku na podporu ekonomiky .

3.2 Střednědobý fiskální výhled

Výrazné zhoršení fiskální pozice vedlo vládu k rychlému přeorientování fiskální politiky od stimulačních, anti-krizových opatření k prvním konsolidačním krokům připraveným vládou při přípravě rozpočtu na rok 2010.

Rozpočet na rok 2010

Státní rozpočet na rok 2010 vychází ze schváleného výdajového rámce, který by měl zajistit dosažení salda sektoru vládních institucí okolo -5,3 % HDP. Schválený výdajový rámec pro rok 2010 již odráží úsilí vlády dostat pod kontrolu nadměrné a dlouhodobě neudržitelné deficity sektoru vlády, a je tedy v porovnání s původním výdajovým rámcem nižší, byť v daném roce pouze marginálně. Vláda dále plánuje přijmout taková opatření v její pravomoci, zejména vázání výdajů kapitol, která zajistí udržení deficitu v uvedené výši.

3 Hospodaření vládního sektoru – deficit a dluh

Vláda ČR vědoma si problémů v oblasti veřejných rozpočtů, neekonomičnosti nadměrného zadlužování vedoucího potenciálně až k problémům s financováním samotných úroků z dluhu a očekávaného pozvolného ekonomického oživení prosadila v Parlamentu v souvislosti s přípravou návrhu rozpočtu na rok 2010 opatření ke snížení deficitu sektoru vlády. ČR tak bude jednou z prvních zemí, která přistoupí ke konsolidaci svých veřejných financí. Ve srovnání s rokem 2009 tak dojde, v kontextu nejistého budoucího vývoje, k výraznému poklesu vládního deficitu o 1,3 p.b.

Naprostá většina úsporných opatření směřuje na příjmovou stranu veřejných rozpočtů, jen menší část povede ke snížení výdajů. Účinnost výdajových opatření je navíc navržena pouze na rok 2010. Tato nevyváženost tak může zakládat rizika do budoucna, neboť příjmy jsou většinou volatilnější než výdaje.

Dalším faktorem, který může ovlivnit saldo sektoru vlády v nejbližších letech, jsou příjmy a výdaje spojené s prodejem jednotek přiděleného množství CO₂. Vláda rozhodla o použití všech těchto dodatečných prostředků na ekologické projekty. Saldo sektoru vlády za období realizace těchto příjmů a výdajů tak nebude dotčeno, nicméně v jednotlivých letech nebudou příjmy a výdaje souladné, a tato jednotlivá salda tak ovlivněna budou.

Proti minulosti již není třeba uvažovat riziko zvýšení deficitů sektoru vlády z důvodu nečekaného zvýšení výdajů v důsledku zapojení rezervních fondů. Prostředky rezervních fondů, které nebyly určeny na předfinancování projektů spolufinancovaných z fondů EU, byly využity počátkem roku 2009 na financování prudce se zvyšujícího deficitu, nikoliv na financování nových projektů, jak bylo původně plánováno.

Tabulka 3.2: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů

v % HDP	kód ESA	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
Čisté půjčky (+)/výpůjčky (-) (EDP B.9) podle subsektorů						
Vládní instituce	S.13	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2
Ústřední vládní instituce	S.1311	-2,4	-5,8	-5,2	-4,8	-4,2
Místní vládní instituce	S.1313	0,1	-0,6	-0,1	-0,1	0,0
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	0,3	-0,2	0,0	0,0	0,0

(1) Notifikace (říjen 2009)

(2) Výhled

Zdroj: ČSÚ (2008), MF ČR

Výhled na roky 2011 a 2012

Vláda vědoma si závazků ČR jako členského státu EU navrhuje v tomto Konvergenčním programu, i přes svůj časově omezený mandát, další pokračování konsolidační strategie i po roce 2010. Na rozdíl od roku 2010 se větší pozornost soustředí na výdajovou stranu veřejných rozpočtů. Objemově největším opatřením je snižování výdajů kapitol, dále je navrhováno snižování mandatorních výdajů, obojí proti autonomnímu scénáři pro roky 2011 a 2012.

Na příjmové straně se uvažuje s trvalým zvýšením stropů u sociálního zabezpečení ve výši 6ti násobků průměrné mzdy, zachování nemocenského pojištění v současné podobě a zavedení 31 % sazby u DPFO z příjmů převyšujících stropy sociálního pojištění.

Ve svém souhrnu by tato opatření měla zajistit snížení deficitu sektoru vlády na 4,8 % HDP v roce 2011, resp. 4,2 % HDP v roce 2012.

3.3 Strukturální saldo a charakter fiskální politiky

Podle aktuálních údajů se česká ekonomika na přelomu let 2008 a 2009 nacházela ve fázi recese. V roce 2009 došlo k poklesu HDP hluboko pod jeho potenciální úroveň, a tím i k překlopení kladné produkční mezery do záporných hodnot. Vzhledem k pomalému ekonomickému oživení očekáváme i v roce 2010 prohloubení záporné produkční mezery s postupným a jen velmi mírným zlepšováním v letech 2011 a 2012.

V důsledku nepříznivých makroekonomických podmínek a přijetí stimulačních opatření dochází ke zvýšení podílu nominálního deficitu na HDP v roce 2009. Strukturální saldo dosáhne v roce 2009 hodnoty -5,5 % HDP, v letech 2010–2012 se bude v důsledku přijatých a navržených konsolidačních opatření postupně zlepšovat k -2,6 % HDP. V položce jednorázová a jiná přechodná opatření jsou v letech 2009–2012 zohledněny jednorázové příjmy z prodeje jednotek přiděleného množství CO₂ a související jednorázové výdaje.

Fiskální úsilí, definované jako meziroční změna strukturálního salda, se v letech 2008 a 2009 nevyvíjelo příznivě. V roce 2009 se zde projeví negativní dopady stimulačních opatření přijatých ČR v reakci na a v souladu s Evropským plánem hospodářské obnovy. V roce 2010 dochází v důsledku přijatých konsolidačních opatření k pozitivnímu obratu, tedy ke kladnému a poměrně vysokému fiskálnímu úsilí. Kladné fiskální úsilí v letech 2011–2012 pak koresponduje se záměrem vlády na postupnou další konsolidaci českých veřejných financí.

Tabulka 3.3: Strukturální saldo ^(a)

v % HDP	kód ESA	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
			(1)	(2)	(2)	(2)
1. Růst HDP ve stálých cenách (%)		2,5	-4,0	1,3	2,6	3,8
2. Saldo vládního sektoru	EDP B.9	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2
3. Úroky	EDP D.41	1,1	1,1	1,7	2,0	2,1
4. Jednorázová a jiná přechodná opatření		-0,1	0,2	-0,1	-0,1	-0,3
5. Růst potenciálního HDP (%)		3,6	3,1	2,5	2,5	3,0
<i>Příspěvky:</i>						
- souhrnná produktivita výrobních faktorů		2,2	1,8	1,6	1,8	2,2
- práce		0,4	0,5	0,3	0,1	0,1
- kapitál		1,0	0,8	0,6	0,6	0,7
6. Produkční mezera		2,5	-4,6	-5,6	-5,5	-4,8
7. Cyklická složka rozpočtu		0,7	-1,2	-1,6	-1,6	-1,3
8. Cyklicky očištěné saldo (2 – 7)		-2,8	-5,3	-3,7	-3,3	-2,9
9. Cyklicky očištěné primární saldo (8 + 3)		-1,7	-4,2	-1,9	-1,2	-0,8
10. Strukturální saldo (8 – 4)		-2,7	-5,5	-3,6	-3,2	-2,6

(a) Údaje v řádcích 5 – 10 vycházejí z aktuálních odhadů MF ČR.

(1) Odhad

(2) Výhled

Zdroj: MF ČR

3.4 Vývoj vládního dluhu

Předkládaný scénář vývoje veřejných financí indikuje, že dluh vládních institucí v celém horizontu výhledu poroste z 30 % HDP v roce 2008 až na 42,0 % HDP v roce 2012. Hlavním faktorem rychlého růstu vládního dluhu je výše deficitů sektoru ústřední vlády. Vládní dluh však roste pomaleji, než by odpovídalo prosté kumulaci deficitů. Ty jsou počínaje rokem 2009 částečně financovány i z akumulovaných finančních aktiv.

Tabulka 3.4: Vládní dluh podle subsektorů

v % HDP	kód ESA	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
Hrubý dluh podle subsektorů						
Vládní instituce	S.13	30,0	35,2	38,6	40,8	42,0
Ústřední vládní instituce	S.1311	27,5	32,6	36,0	38,2	39,6
Místní vládní instituce	S.1313	2,5	2,6	2,7	2,6	2,5
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

(1) Notifikace (říjen 2009)

(2) Výhled

Zdroj: ČSÚ (2008), MF ČR

Tento scénář neuvažuje s žádnými novými privatizačními akcemi. V případě uskutečnění některých dalších privatizačních projektů a využití privatizačních příjmů pro financování vládních výdajů by podíl vládního dluhu na HDP proti výhledu rostl pomaleji. K nedluhovému financování deficitu ústřední vlády přispěje i připravovaný projekt Státní pokladny (viz kapitola 7).

Tabulka 3.5: Vývoj vládního dluhu a související ukazatele

v % HDP	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
Úroveň hrubého dluhu	30,0	35,2	38,6	40,8	42,0
Změna podílu hrubého dluhu	1,0	5,2	3,4	2,3	1,2
Příspěvky ke změně hrubého dluhu					
Primární saldo	1,0	5,4	3,5	2,8	2,1
Úroky	1,1	1,1	1,7	2,0	2,1
Nominální růst HDP	-1,2	0,3	-0,7	-1,3	-2,1
Ostatní faktory působící na úroveň dluhu	0,1	-1,6	-1,2	-1,2	-0,9
- Rozdíl mezi hotovostním a akruálním principem	-1,3	-0,5	-0,5	-0,3	-0,2
- Čistá akumulace finančních aktiv	1,3	-1,1	-0,7	-0,7	-0,6
z toho: Privatizační příjmy ⁽³⁾	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
- Přecenění a ostatní faktory	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
p.m. implicitní úroková míra z úrovně dluhu	3,6	3,3	4,5	5,0	5,0

(1) Notifikace (říjen 2009)

(2) Výhled

(3) Privatizace samotná nemá vliv na výši dluhu. Peněžní příjmy z privatizace jsou ovšem jedním z potenciálních zdrojů nedluhového financování deficitu.

Zdroj: MF ČR

Dluhová strategie a stabilita rizikové struktury státního dluhu

Významným faktorem stability veřejných financí a národního finančního systému je udržitelná riziková struktura státního dluhu, který činí více než 90 % celkového dluhu vládního sektoru. Při koncipování střednědobé dluhové a emisní strategie státu je věnována hlavní pozornost refinančnímu a tržnímu riziku. Ta představují nejvýznamnější zdroje nejistoty pro financování vlády a jejichž stabilizace se ukazuje jako zvláště významná v období značné volatility na mezinárodních finančních trzích a nejistoty investorů.

Dlouhodobým sledovaným cílem strategie bylo snížení podílu krátkodobého státního dluhu (tj. dluhu splatného do jednoho roku) z hodnoty 69 % v roce 2000 pod hranici 20 %. Těto cílové hodnoty bylo dosaženo poprvé v roce 2006 a v následujících letech se jedná o klíčový stabilizující prvek financování výpůjčních potřeb centrální vlády a plánování emisní činnosti na domácím i zahraničním trhu. Toto kritérium bylo udrženo i v roce 2009.

Tabulka 3.6: Státní dluh z hlediska refinancování

	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
Průměrná doba do splatnosti (v letech)	6,2	6,4	6,6	6,4	6,0	6,3	6,3
Dluh splatný do 1 roku (v % dluhu)	17,1	18,7	17,7	14,3	15,0	15,0	15,0
Rezerva financování/dluh splatný do 1 roku (v %)	1,9	7,3	44,1	39,6	42,7	39,8	37,5

(1) Odhad

(2) Strategický plán

Stabilní refinanční strukturu potvrzuje také průměrná splatnost státního dluhu.. Tento ukazatel se pohyboval v rozmezí 6 až 7 let a také v roce 2009 zůstala jeho hodnota nad hranicí 6 let a nedošlo k jeho významnějšímu snížení. Pro rok 2010 bylo stanoveno cílové rozpětí průměrné splatnosti státního dluhu na 5,5 – 7 let.

Struktura státního dluhu z hlediska úročení dluhových instrumentů generuje ke konci roku 2009 expozici vůči změně úrokových sazeb v jednoletém horizontu cca 30 % státního dluhu (dluh s úrokovou refixací do 1 roku). Takto vyjádřená úroková expozice se pohybuje kolem této hodnoty od roku 2004. Ta představuje hranici, kterou lze považovat z hlediska stability dluhového portfolia za relativně bezpečnou a srovnatelnou také s mezinárodní praxí vyspělých zemí.

Tabulka 3.7: Státní dluh z hlediska úročení

v %	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
1. Fixně úročený dlouhodobý dluh splatný do 1 roku	5,4	9,0	9,8	7,0	7,6	4,3	6,7
2. Variabilně úročený dlouhodobý dluh	4,3	4,1	7,3	13,1	13,0	14,0	11,6
3. Peněžní instrumenty	11,5	9,2	7,9	7,2	6,3	6,3	6,3
4. Efekt derivátových operací	4,2	3,7	3,4	3,0	3,1	5,4	5,4
5. Dluh s úrokovou refixací do 1 roku (1+2+3+4)	25,4	26,0	28,4	30,3	30,0	30,0	30,0

(1) Odhad

(2) Strategický plán

Z hlediska úrokové struktury došlo v letech 2008 a 2009 k nárůstu podílu variabilně úročených dlouhodobých instrumentů. To sice vedlo k růstu celkové úrokové expozice, současně však byl snižován podíl instrumentů peněžního trhu na financování dlouhodobých

závazků. Efekt derivátových operací na úrokovou expozici souvisí se zajišťovacími operacemi měnového rizika při zahraničních emisích.

Z výše a struktury státního dluhu lze také odvodit, že zvýšení úrokových sazeb v průměru o jeden procentní bod podél celé výnosové křivky by v horizontu roku 2010 vedlo k růstu úrokových výdajů o cca 3,5 mld. Kč.

3.5 Rozpočtové dopady významných reforem

Hospodaření vládních institucí je v horizontu KP ovlivňováno souhrnem opatření ke stabilizaci veřejných financí schváleným v roce 2007, převážně s účinností od 1. 1. 2008, dále stimulačními opatřeními v souvislosti s Evropským plánem hospodářské obnovy, úspornými opatřeními schválenými v průběhu druhé poloviny roku 2009 a konečně vládou navrženými opatřeními pro roky 2011 a 2012.

Dopady prvních dvou skupin opatření byly zohledněny a vyčísleny již v minulých aktualizacích KP a dodatcích k loňské aktualizaci KP. Odhady těchto dvou skupin opatření dopadů nebyly zatím revidovány. Některé dotčené položky vládních příjmů a výdajů se sice vyvíjejí odlišně od původních předpokladů, rozdíly však nejsou takového rozsahu, aby bylo možné, zejména v současné turbulentní době, s určitostí rozlišit, zda je to výsledkem nepřesného odhadu dopadů nebo odlišným autonomním vývojem v důsledku nižšího než očekávaného ekonomického růstu, vyšší než očekávané inflace a dalších faktorů.

Do aktuálního scénáře KP byla promítnuta schválená úsporná opatření spočívající v oblasti příjmů ve zvyšování daní a sociálních příspěvků a na straně výdajů zejména v dočasném zmrazení důchodů, rušení funkčních míst ve státním sektoru a snížení některých sociálních dávek. Dále byla do KP promítnuta opatření navržená vládou pro rok 2011 a 2012.

Tabulka 3.8 shrnuje přírůstkové dopady⁷ Parlamentem schválených fiskálně významných hospodářskopolitických opatření, která mění fiskální výhled oproti loňské aktualizaci KP. Z charakteru některých opatření, zejména z jejich dočasnosti, odložení původně předpokládaných opatření a zrušení jiných pouze dočasných opatření, plynou problémy s jejich intuitivním zobrazením. Interpretaci dopadů uvedených v tabulce 3.8 i v kapitole 5 je proto třeba věnovat zvýšenou pozornost.

Například navýšení příjmů z pojistného se v roce 2010 skládá z navýšení stropů u příspěvků na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění⁸, zrušení dočasné slevy na pojistné na sociální pojištění placené zaměstnavateli a odložení snížení sazby nemocenského pojištění. S výjimkou navýšení stropu u zdravotního pojištění se jedná o opatření pouze pro rok 2010, proto při přírůstkovém zobrazení musí být opatření účinná pouze v roce 2010 zachycena v roce následujícím s opačným znaménkem⁹.

⁷ Dopady v kapitole 5 jsou naproti tomu vyčísleny ve srovnání s autonomním scénářem, tedy kumulativně.

⁸ Strop u sociálního zabezpečení je navýšen jen pro rok 2010, strop u zdravotního pojištění je navýšen bez časového omezení.

⁹ Z dočasnosti plánované účinnosti slevy na pojistném na sociální zabezpečení, která byla schválena na roky 2009 a 2010, a z ročního odložení účinnosti snížení sazby nemocenského pojištění však plyne, že autonomní scénář pro rok 2011 již počítal s nižšími příjmy z titulu snížení sazby nemocenského pojištění a vyššími příjmy z titulu vypršení účinnosti slevy na pojistném na sociální zabezpečení. Proto je v kapitole 5 ukázáno zvýšení příjmů z pojistného proti autonomnímu scénáři ve výši dodatečného příjmu z titulu vyššího stropu u zdravotního pojištění.

Tabulka 3.8: Dopady Parlamentem schválených opatření na deficity

Strukturální opatření	Kategorie příjmů / výdajů	kód ESA		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Majetkové daně		D.29/D.59	mld. Kč	2,8	0,1	0,1
			% HDP	0,1	0,0	0,0
Daň z příjmů	Daně z důchodů	D.51	mld. Kč	1,5	0,1	0,1
			% HDP	0,0	0,0	0,0
Spotřební daně	Daně z produktů	D.21	mld. Kč	11,1	0,3	0,2
			% HDP	0,3	0,0	0,0
DPH	Daně z produktů	D.21	mld. Kč	17,8	0,3	0,4
			% HDP	0,5	0,0	0,0
Příjmy z pojistného	Sociální příspěvky	D.61	mld. Kč	32,6	-31,0	0,0
			% HDP	0,9	-0,8	0,0
Zachování refundace 50 % náhrady mzdy zaměstnavatelům		D.1, D.61, D.62	mld. Kč	-2,2	2,2	0,0
			% HDP	-0,1	0,1	0,0
Výplaty nemocenské	Sociální dávky jiné než naturální	D.62	mld. Kč	4,4	-4,4	0,0
			% HDP	0,1	-0,1	0,0
Neprovedení valorizace důchodů	Sociální dávky jiné než naturální	D.62	mld. Kč	6,9	-2,4	0,6
			% HDP	0,2	-0,1	0,0
Snižování objemu mezd ve veřejném sektoru	Náhrady zaměstnancům	D.1	mld. Kč	2,0	0,0	0,0
			% HDP	0,1	0,0	0,0
Celkový dopad na saldo vládního sektoru		EDP B.9	mld. Kč	76,9	-34,8	1,4
			% HDP	2,1	-1,0	0,0

Zdroj: MF ČR

Tabulka 3.9: Dopady vládou navržených opatření na deficity v letech 2011 a 2012

Strukturální opatření	Kategorie příjmů / výdajů	kód ESA		Rok 2011	Rok 2012
Strop u soc. zabezpečení ve výši 6x prům. mzdy	Sociální příspěvky	D.61	mld. Kč	3,0	0,1
			% HDP	0,1	0,0
Nemocenské poj. - zachování současného stavu, čistý dopad		D.1, D.61, D.62	mld. Kč	6,8	0,2
			% HDP	0,2	0,0
DPFO - sazba 31 % nad stropy u SP	Daně z důchodů	D.51	mld. Kč	2,0	0,1
			% HDP	0,1	0,0
Snížení výdajů kapitol			mld. Kč	13,3	8,7
			% HDP	0,3	0,2
Snížení mandatorních výdajů	Soc.dávky jiné než naturální soc. transf.	D.62	mld. Kč	5,1	14,5
			% HDP	0,1	0,4
Celkový dopad na saldo vládního sektoru		EDP B.9	mld. Kč	30,2	23,6
			% HDP	0,8	0,6

Zdroj: MF ČR

4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti

4.1 Porovnání s makroekonomickým scénářem předchozího KP

Rozdíly makroekonomických scénářů letošního a loňského programu vyplývají zejména z toho, že globální finanční a ekonomická krize zasáhla světovou i českou ekonomiku v takovém rozsahu, jaký v době sestavování KP 2008 nebyl očekáván ani MF ČR ani EK.

Tabulka 4.1: Změna vnějších předpokladů scénáře

	KP 2008			KP 2009			Rozdíl		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Růst HDP v EU27 (%)	1,4	0,9	1,7	0,8	-4,0	1,1	-0,6	-4,9	-0,6
Ceny ropy (USD / barel)	113	120	115	98	62	81	-15	-58	-34
Směnný kurz USD / EUR	1,49	1,39	1,35	1,46	1,39	1,44	-0,03	0,00	0,09

Zdroj: MF ČR

KP 2008 předpokládal pouze mírné zpomalení růstu české ekonomiky v roce 2009 a vnímal možnost hlubších ekonomických problémů pouze jako riziko scénáře, nikoliv jako nejpravděpodobnější možnost. Hluboká recese a předpokládané následné pomalé oživení se pak odráží v odlišném současném i budoucím vývoji klíčových ukazatelů trhu práce a jednotlivých složek HDP. KP 2008 rovněž nemohl předvídat zavedení rozpočtových úsporných opatření.

Tabulka 4.2: Změna indikátorů makroekonomického scénáře

	KP 2008			KP 2009			Rozdíl (p.b.)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Reálný růst v %									
HDP	4,4	3,7	4,4	2,5	-4,0	1,3	-1,9	-7,7	-3,1
Spotřeba domácností	3,3	3,9	4,2	3,6	1,4	-0,8	0,3	-2,5	-5,0
Spotřeba vlády	1,1	0,5	0,0	1,0	4,0	-1,7	-0,1	3,5	-1,7
Tvorba hrubého fixního kapitálu	5,1	4,5	6,2	-1,5	-7,5	-3,7	-6,6	-12,0	-9,9
Příspěvek domácí poptávky (p.b.)	2,2	3,3	3,6	1,2	-3,5	-0,2	-1,0	-6,8	-3,8
Příspěvek zahraničního obchodu (p.b.)	2,2	0,4	0,9	1,3	-0,6	1,5	-0,9	-1,0	0,6
Potenciální produkt	5,2	5,0	4,8	3,6	3,1	2,5	-1,6	-1,9	-2,3
Produkční mezera (%)	1,2	-0,1	-0,5	2,5	-4,6	-5,6	1,3	-4,5	-5,1
Růst v %									
HICP	6,4	2,9	3,0	6,3	0,6	1,8	-0,1	-2,3	-1,2
Deflátor HDP	2,4	2,1	2,9	1,8	3,1	0,5	-0,6	1,0	-2,4
Zaměstnanost	1,7	0,7	0,3	1,2	-1,3	-1,6	-0,5	-2,0	-1,9
Míra nezaměstnanosti (VŠPS-úroveň v %)	4,4	4,4	4,6	4,4	6,7	8,8	0,0	2,3	4,2
Směnný kurz CZK/EUR (úroveň)	24,9	24,7	24,2	24,9	26,5	25,8	0,0	1,8	1,6
Bilance zboží a služeb (v % HDP)	5,4	5,4	6,7	4,6	6,0	6,8	-0,8	0,6	0,1
Čisté půjčky/výpůjčky (v % HDP)	-1,0	-0,5	0,4	-2,4	-0,2	1,0	-1,4	0,3	0,6

Zdroj: MF ČR

Za fiskálně nejvýznamnější odchylky je možné považovat výrazné zpomalení růstu spotřeby domácností v roce 2009 a její očekávané snížení v roce 2010, pokles zaměstnanosti a z něj odvozený pokles objemu mezd a platů a snížení, resp. stagnace, náhrad zaměstnancům, nárůst nezaměstnanosti a téměř neinflační vývoj ekonomiky. Tyto nepříznivé odchylky temp růstu

4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti

v roce 2009 a 2010 se pak projevují i v následujících letech snížením úrovně daňových základů.

4.2 Porovnání s fiskálním rámcem předchozího Konvergenčního programu

Tabulka 4.3 obsahuje srovnání fiskálního scénáře v loňské a letošní aktualizaci KP. Saldo i dluh vládních institucí dosáhly v roce 2008 méně příznivých hodnot, než bylo očekáváno. Příčinou je zejména vývoj ekonomiky v druhém pololetí uvedeného roku. Z důvodu nedostatečného snížení výdajových rámců a/nebo navýšení daňových příjmů lze očekávat i v následujících letech výrazně vyšší úroveň deficitu i dluhu, než s jakými počítala loňská aktualizace KP.

Tabulka 4.3: Srovnání s předchozím Konvergenčním programem

v % HDP	kód ESA	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
Růst reálného HDP (%)						
Předchozí aktualizace		4,4	3,7	4,4	5,2	.
Současná aktualizace		2,5	-4,0	1,3	2,6	3,8
Rozdíl		-2,0	-7,7	-3,1	-2,6	.
Saldo sektoru vládních institucí						
Předchozí aktualizace	EDP B.9	-1,2	-1,6	-1,5	-1,2	.
Současná aktualizace	EDP B.9	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2
Rozdíl		-0,9	-5,0	-3,7	-3,6	.
Hrubý dluh sektoru vládních institucí						
Předchozí aktualizace		28,8	27,9	26,8	25,5	.
Současná aktualizace		30,0	35,2	38,6	40,8	42,0
Rozdíl		1,2	7,3	11,7	15,3	.

(1) Predikce, notifikace (říjen 2009)

(2) Výhled

Zdroj: MF ČR

4.3 Analýza citlivosti

V současné době prochází česká ekonomika nepříznivým obdobím v souvislosti s hospodářskou krizí. S ohledem na povahu České republiky jako malé a otevřené ekonomiky je vývoj do budoucna z hlavní části závislý na zotavení ekonomik hlavních obchodních partnerů – především evropských ekonomik. S ohledem na rizika budoucího vývoje v Evropské unii analyzujeme závislost české ekonomiky na různých scénářích ekonomického růstu v Evropě.

Analýza citlivosti je posuzována ve dvou scénářích. Pesimistický scénář je založen na předpokladu horšího vývoje ekonomického růstu v EU, definovaném jako o 1 p.b. nižší růst reálného HDP, a to počínaje začátkem roku 2010. Optimistický scénář pak symetricky předpokládá o 1 p.b. vyšší růst reálného HDP.

4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti

Výsledky simulací

V rámci optimistického scénáře vyššího růstu v EU se projevují pozitivní efekty na českou ekonomiku prostřednictvím vyšších exportů, které z více než 80 % směřují právě do zemí EU. Vyšší zahraniční poptávka po exportech se projevuje vyšším růstem HDP a promítá se do nižší míry nezaměstnanosti. Naproti tomu dopad na inflaci je velmi mírný, což způsobují kompenzující se efekty v podobě nárůstu reálných mezd a nižších dovozních cen vstupů díky apreciaci kursu koruny.

Dopad do vládních financí je možné pozorovat prostřednictvím mírnějšího deficitu. Příčiny jsou jak na straně příjmů v podobě vyššího daňového inkasa, tak na straně výdajů díky mírně nižším výdajům na dávky v nezaměstnanosti. Lepší deficity se pak projeví v pomalejší kumulaci vládního dluhu.

Tabulka 4.4: Základní makroekonomické indikátory – základní scénář

		Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Hrubý domácí produkt						
Hrubý domácí produkt	objem, mzd. růst v %	2,5	-4,0	1,3	2,6	3,8
Index spotřebitelských cen	meziročně v %	6,3	1,0	2,0	1,8	2,0
Míra nezaměstnanosti	v %	4,4	6,7	8,8	8,6	7,6
Vládní saldo	v % HDP	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2
Vládní dluh	v % HDP	30,0	35,2	38,6	40,8	42,0
Běžný účet	v % HDP	-3,1	-1,0	0,5	-0,2	0,2

Zdroj: MF ČR

Pozn.: Index spotřebitelských cen – dle národní metodiky, nejedná se o HICP

Tabulka 4.5: Základní makroekonomické indikátory – optimistický scénář

		2008	2009	2010	2011	2012
Hrubý domácí produkt						
Hrubý domácí produkt	objem, mzd. růst v %	2,5	-4,0	2,4	4,0	4,8
Index spotřebitelských cen	meziročně v %	6,3	1,0	2,0	1,7	2,0
Míra nezaměstnanosti	v %	4,4	6,7	8,5	8,3	7,5
Vládní saldo	v % HDP	-2,1	-6,6	-4,9	-4,1	-3,6
Vládní dluh	v % HDP	30,0	35,2	38,5	40,6	41,6
Běžný účet	v % HDP	-3,1	-1,0	2,0	1,9	2,0

Zdroj: MF ČR

Pozn.: Index spotřebitelských cen – dle národní metodiky, nejedná se o HICP

Tabulka 4.6: Základní makroekonomické indikátory – pesimistický scénář

		Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Hrubý domácí produkt						
Hrubý domácí produkt	objem, mizr. růst v %	2,5	-4,0	0,2	1,2	2,8
Index spotřebitelských cen	meziročně v %	6,3	1,0	2,0	1,8	2,0
Míra nezaměstnanosti	v %	4,4	6,7	9,0	8,9	7,7
Vládní saldo	v % HDP	-2,1	-6,6	-5,7	-5,5	-4,7
Vládní dluh	v % HDP	30,0	35,2	38,7	41,1	42,5
Běžný účet	v % HDP	-3,1	-1,0	-0,9	-2,3	-1,6

Zdroj: MF ČR

Pozn.: Index spotřebitelských cen – dle národní metodiky, nejedná se o HICP

4.4 Ověření scénáře prognózami jiných institucí

Makroekonomický scénář KP byl rovněž ověřen porovnáním s prognózami významných relevantních institucí. Průzkum makroekonomických prognóz české ekonomiky (tzv. Kolokvium) provádí MF ČR pravidelně dvakrát ročně. Poslední šetření proběhlo v listopadu 2009 a jeho výsledky vycházejí z předpovědí 15 tuzemských a 3 zahraničních institucí.

Tabulka 4.7: Srovnání scénáře KP 2009 s predikcemi jiných institucí

	Průměr predikcí			KP 2009			Rozdíl (p.b.)		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Reálný růst v %									
HDP	1,1	2,4	3,2	1,3	2,6	3,8	0,2	0,2	0,6
Spotřeba domácností	-0,1	1,5	2,6	-0,8	2,0	2,5	-0,7	0,5	-0,1
Spotřeba vlády	0,3	1,0	1,5	-1,7	0,0	-0,4	-2,0	-1,0	-1,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	-1,0	2,3	3,9	-3,7	2,5	3,6	-2,7	0,2	-0,3
Růst v %									
Průměrná míra inflace	1,5	2,2	2,4	2,0	1,8	2,0	0,5	-0,4	-0,4
Deflátor HDP	1,3	1,9	1,8	0,5	1,0	1,5	-0,8	-0,9	-0,3
Zaměstnanost (VŠPS)	-1,2	0,5	1,2	-1,8	0,0	0,7	-0,6	-0,5	-0,5
Míra nezaměstnanosti (VŠPS-úroveň v %)	8,4	8,0	6,9	8,8	8,6	7,6	0,4	0,6	0,7

Zdroj: MF ČR

Všeobecně lze konstatovat, že makroekonomický scénář KP 2009 výrazně nevybočuje z průměru předpovědí ostatních institucí, navíc je možné existující odchylky částečně vysvětlit tím, že makroekonomický scénář vychází z aktuálnějších dat.

5 Kvalita veřejných financí – příjmy a výdaje

5.1 Příjmy vládního sektoru

Vlivem nepříznivé ekonomické situace se v roce 2009 očekává meziroční pokles celkových příjmů vládního sektoru o téměř 6 % na úroveň cca 1 422 mld. Kč, resp. 39,0 % HDP. Za propadem příjmů stojí především příjmy z daní a sociálního pojištění, které oproti roku 2008 poklesnou o více než 8 %, a v relativním vyjádření tak dosáhnou cca 33,2 % HDP.

Na příjmovou stranu se v roce 2009 současně promítá jak dopad ekonomické krize na daňové příjmy vládního sektoru, tak odraz opatření přijatých vládou na zmírnění krizových důsledků. S výjimkou spotřebních daní následně v roce 2009 pravděpodobně dojde k poklesu ve výnosu u všech významných daní a sociálních příspěvků (blíže viz Tabulka 5.1).

Nejvíce bude tento pokles patrný u daně z příjmu právnických osob (DPPO), jejíž výnos bude v roce 2009 ve srovnání s předchozím rokem o 21 % nižší. Tato skutečnost je dána především silnou procykličností daňové základny, která v závislosti na fázi hospodářského cyklu kolísá v mnohem větší míře než například mzdy zaměstnanců nebo spotřeba. Další příjmovou položkou, u které očekáváme výrazný pokles, je daň z příjmu fyzických osob (DPFO), která by se měla oproti roku 2008 snížit o téměř 18 %.

Spotřební daně vzrostly o 3,6 %, v tomto tempu je však zahrnut rovněž efekt legislativní změny schválené v roce 2007, kdy od roku 2008 došlo ke zvýšení spotřební daně z tabákových výrobků. Efektem předzásobení je dán nižší srovnávací základ v roce 2008, ze kterého je počítán růst v roce 2009. Při abstrakci od tohoto efektu by nejspíše došlo k pozorovatelnému poklesu rovněž u spotřebních daní.

Výraznější nárůst lze na příjmové straně očekávat u nedaňových příjmů, a to především v důsledku nárůstu investičních dotací vládního sektoru přijatých od jiných sektorů, resp. ze zahraničí. V tomto případě jde především o platby z Evropské unie na projekty podporované z její strany.

Jako důsledek opatření pro posílení příjmové strany (viz Box 5.1) se příjmová situace vládního sektoru v roce 2010 významně zlepší a daňové příjmy meziročně vzrostou o cca 1,0 p.b. HDP na 19,1 % HDP (tzn. opětovně se přiblíží relativní úrovni roku 2008). Zlepšení se v roce 2010 dotkne všech příjmových položek, nejvýznamněji pak položky daně z výroby a dovozu (meziroční zvýšení příjmů o 0,8 p.b. HDP). V dalších letech výhledu bude sice v souvislosti se snižováním úhrnné daňové kvóty podíl daňových příjmů na HDP postupně klesat, úrovněvého dna roku 2009 však ani v konečném roce výhledu nedosáhne.

Úhrnná daňová kvóta nadále vykazuje v čase pokles. Výjimkou je rok 2010, ve kterém se plně promítnou opatření na příjmové straně přijatá ke stabilizaci veřejných financí. Po očekávaném rekordním propadu daňové kvóty v roce 2009 až na hodnotu 33,2 % HDP, způsobeném především snížením výše daňových příjmů ze zisku, nastane v roce 2010 její zvýšení o 1,3 p.b. na 34,5 % HDP. Poté bude opět pokračovat v minulosti nastolený trend postupného snižování hodnoty kvóty až na hranici okolo 34,6 % HDP v roce 2012 (viz Tabulka 5.1).

Tabulka 5.1: Příjmy vládního sektoru

v % HDP	kód ESA	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
Příjmové položky						
Daňové příjmy		19,6	18,1	19,1	19,1	19,0
Daně z výroby a z dovozu	D.2	11,0	11,1	11,9	11,6	11,3
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	D.5	8,6	7,0	7,2	7,5	7,6
Kapitálové daně	D.91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sociální příspěvky	D.61	16,2	15,1	15,4	15,6	15,6
Důchod z vlastnictví	D.4	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9
Ostatní		4,2	4,9	5,1	5,1	5,1
Celkové příjmy	TR	40,9	39,0	40,5	40,8	40,5
p.m.: Daňová kvóta		35,8	33,2	34,5	34,7	34,6

(1) Predikce

(2) Výhled

Zdroj: ČSÚ (2008), MF ČR

Box 5.1: Opatření pro posílení příjmové strany schválené Parlamentem v roce 2009

Daň z příjmu fyzických osob

V oblasti daně z příjmu došlo ke zrušení daňového osvobození náhrad (s výjimkou v zákoně vyjmenovaných) ústavních činitelů s pozitivním ročním dopadem 0,1 mld. Kč a dále ke snížení výdajových paušálů pro podnikatele v oblastech tzv. svobodných povolání a autorských práv. Zde se výnos předpokládá na úrovni 1,5 mld. Kč v roce 2010, dále pak na úrovni 1,6 mld. Kč v roce 2011 a 1,7 mld. Kč v roce 2012.

Majetkové daně

Od 1. 1. 2010 dochází ke zvýšení sazby daně z nemovitostí na dvojnásobek pro většinu budov a pozemků. Výnos této změny, který jde plně do rozpočtů municipalit, se očekává na úrovni 2,8 mld. Kč pro rok 2010, pro rok 2011 okolo 2,9 mld. Kč a v roce 2012 cca 3 mld. Kč.

Daň z přidané hodnoty

Od 1. 1. 2010 dojde ke zvýšení obou sazeb DPH o 1 p.b., tzn. základní sazba se zvýší z 19 % na 20 % a snížená sazba vzroste z 9 % na 10 %. Očekávaný výnos tohoto opatření se odhaduje v akruálním vyjádření na 17,8 mld. Kč v roce 2010, v roce 2011 na 18,1 mld. Kč a konečně v roce 2012 na 18,5 mld. Kč.

Spotřební daně

Od 1. 1. 2010 se upravují sazby následujících daní:

- Spotřební daň z pohonných hmot se zvyšuje o 1 Kč na litr s předpokládaným navýšením inkasa o 7,6 mld. Kč v roce 2010, o 7,7 mld. Kč v roce 2011 a v roce 2012 o 7,9 mld. Kč.
- Spotřební daň z lihu se zvyšuje z 26 500 Kč na 28 500 Kč na hektolitr ethanolu s výjimkou lihu v ovocných destilátech z pěstitelského pálení, kde se sazba daně zvyšuje z 13 300 Kč na 14 300 Kč na hektolitr ethanolu. Od tohoto opatření se očekává zvýšení inkasa o 0,5 mld. Kč v každém roce střednědobého výhledu 2010 – 2012.
- Spotřební daň z piva se zvyšuje u základní sazby o 8 Kč ze současné úrovně 24 Kč za každé celé procento extraktu původní mladiny na hektolitr na 32 Kč. Snížené sazby pro malé nezávislé pivovary se rovněž zvyšují, a to v rozmezí od 4 Kč (pro pivovary s výrobou do 10 000 hektolitrů ročně) po 7,20 Kč (pro pivovary s výrobou v rozmezí od 150 000 do 200 000 hektolitrů). Výnos tohoto opatření je odhadován na 1,2 mld. Kč v každém roce střednědobého výhledu 2010 – 2012.
- Spotřební daň z tabákových výrobků bude rovněž zvýšena. V případě cigaret se zvýší pevná sazba daně z 1,03 Kč/kus na 1,07 Kč/kus a minimální výše daně vzroste z 1,92 Kč/kus na 2,01 Kč/kus. U tabáku vzroste

spotřební daň z 1 280 Kč/kg na 1 340 Kč/kg. Výnos tohoto opatření je vyčíslen na 1,8 mld. Kč v roce 2010 a 2 mld. Kč v následujících dvou letech.

Sociální a zdravotní pojištění

Snížení sazby nemocenského pojištění o 0,9 p.b., původně plánované od roku 2010, se o rok posouvá a začne platit až od 1. 1. 2011. Zároveň se u pojistného zvyšuje strop pro vyměřovací základ ze 48násobku průměrné měsíční mzdy na 72násobek. Toto opatření je v případě sociálního pojištění platné pouze pro rok 2010, v případě zdravotního pojištění zákon časové omezení neuvádí. Dále došlo ke zrušení slev na pojistném. Dopady těchto opatření se v aktuální metodice očekávají jako zvýšení příjmů o 32,6 mld. Kč v roce 2010, resp. o 1,6 mld. Kč v letech 2011 a 2012 proti autonomnímu scénáři.

Dopady aktivních opatření daňové politiky jsou shrnuty v tabulce 5.2.

Tabulka 5.2: Dopady příjmových opatření schválených v roce 2009

mld. Kč	Rok	Rok	Rok
	2010	2011	2012
Majetkové daně	2,8	2,9	3,0
Daň z příjmů	1,5	1,6	1,7
Spotřební daně	11,1	11,4	11,6
DPH	17,8	18,1	18,5
Sociální a zdravotní pojištění	32,6	1,6	1,6
Celkem dopad na příjmy	65,8	35,6	36,4
Celkem dopad na příjmy (v % HDP)	1,8	0,9	0,9

Zdroj: MF ČR

Nad rámec příjmových opatření schválených pro rok 2010 vláda navrhla dodatečná opatření zlepšující příjmovou stranu veřejných financí pro roky 2011 a dále. Konkrétně se jedná o navržené zvýšení stropu pro odvod sociálního zabezpečení na šestnásobek průměrné měsíční mzdy, zachování současného stavu nemocenského pojištění a zavedení druhé, zvýšené sazby daně z příjmu fyzických osob na úrovni 31 %, kterou by se zdaňovaly příjmy převyšující strop sociálního zabezpečení. Souhrn dopadů navržených příjmových opatření v letech 2011 a 2012 je obsažen v následující Tabulce 5.3.

Tabulka 5.3: Dopady příjmových opatření navržených pro roky 2011 – 2012

mld. Kč	Rok	Rok
	2011	2012
Strop u soc. zabezp. ve výši 6x prům. mzdy	3,0	3,1
Nemocenské poj. - zachování souč. stavu, č. dopad	6,8	7,0
DPFO - sazba 31 % nad stropy u SP	2,0	2,1
Celkem dopad na příjmy	11,8	12,2
Celkem dopad na příjmy (v % HDP)	0,3	0,3

Zdroj: MF ČR

5.2 Výdaje vládního sektoru

Na rozdíl od příjmové strany si výdaje vládního sektoru zachovávají určitou růstovou dynamiku a v roce 2009 podle odhadů vzrostou o 4,8 %. Především v důsledku poklesu nominálního HDP se výrazně zvýší podíl výdajů vládního sektoru na HDP na hodnotu 45,5 %, což představuje meziroční skok o 2,5 p.b.

Konečná spotřeba vládního sektoru vzroste oproti roku 2008 v podílu na HDP o 1,5 p.b. Na jejím růstu se nejvíce podepsaly výdaje na individuální spotřebu, především potom poměrně výrazný růst naturálních sociálních dávek zejména na zdravotní péči.

Vzhledem k výraznějšímu růstu nezaměstnanosti v důsledku redukce počtu pracovních míst v době hospodářského útlumu dochází rovněž k akceleraci sociálních transferů (především obyvatelstvu), které ve srovnání s rokem 2008 vzrostou o 6,8 %. Nicméně v porovnání s předchozími roky se i v této krizové době jedná o poměrně mírný nárůst. Dalším výrazným faktorem růstu výdajů jsou úroky placené vládním sektorem za svoji pozici dlužníka. Ty by měly podle odhadů v roce 2009 vzrůst o téměř 13 %.

Poměrně mírný nárůst se v roce 2009 očekává u vládních investic, které se zvýší oproti roku 2008 o 1,6 %. Zde je nutné zmínit zásadní vliv evropských prostředků, bez kterých by vládní investice v roce 2009 pravděpodobně výrazně klesaly. S tímto vývojem koresponduje výrazný nárůst přijatých investičních dotací (především z EU).

Celkovou dynamiku výdajové strany v roce 2009 zpomaluje prodej jednotek přiděleného množství CO₂, uvažovaný dosud v relativně konzervativní výši přibližně 11 mld. Kč jako příjem Státního fondu životního prostředí. V roce 2009 se očekává použití pouze malé části z těchto prostředků (přibližně 0,5 mld. Kč), a položka tedy poměrně výrazně zlepšuje letošní saldo vládního sektoru.

U ostatních výdajů došlo v zásadě k vývoji, který příliš nevybočoval z trendů nastartovaných v minulých letech.

V návaznosti na úsporná opatření vlády rovněž v roce 2010 vstoupí v platnost řada redukcí v oblasti sociálních výdajů (viz Box 5.2), které dynamiku růstu výdajů vládního sektoru zmírní. Jedná se zejména o redukcii objemu mezd a platů státních zaměstnanců (rušení funkčních míst), zmrazení důchodů a plánované vázání výdajů jednotlivých kapitol. Vláda je odhodlána v roce 2010 regulovat své běžné výdaje tak, aby deficit sektoru vlády nepřekročil 5,3 % HDP.

Tabulka 5.4: Výdaje vládního sektoru

v % HDP	kód ESA	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
Výdajové položky						
Náhrady zaměstnancům	D.1	7,6	7,9	7,7	7,4	7,0
Mezispotřeba	P.2	6,2	6,8	6,3	6,0	5,6
Sociální transfery		18,2	19,6	19,8	19,5	19,1
Naturální sociální dávky poskytované tržními výrobci	D.6311, D.63121, D.63131	5,4	5,8	5,8	5,8	5,7
Sociální dávky jiné než naturální	D.62	12,8	13,8	14,0	13,7	13,4
Úroky	EDP D.41	1,1	1,3	1,7	2,0	2,1
Dotace	D.3	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7
Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51	5,0	5,1	5,4	5,6	5,7
Ostatní		3,2	3,1	3,1	3,3	3,5
Celkové výdaje	TE	43,0	45,5	45,8	45,6	44,7
p.m.: Spotřeba vlády (nominální)	P.3	20,4	21,9	21,3	20,6	19,6

(1) Predikce

(2) Výhled

Zdroj: ČSÚ (2008), MF ČR

Box 5.2: Změny v sociálních výdajích schválené Parlamentem v roce 2009

Výdaje související se sociálním a zdravotním pojištěním

Nově byl upraven vyměřovací základ platby státu do systému veřejného zdravotního pojištění, a to pevnou částkou stanovenou v zákoně (od 1. 1. 2010 ve výši 5 355 Kč) s možností úpravy její výše nařízením vlády. Celková úspora se očekává ve výši 4,5 mld. Kč v roce 2010 a 7 mld. Kč v roce 2011. V tomto případě se sice jedná o pozitivní dopad do státního rozpočtu, avšak o stejnou částku dojde ke zhoršení salda veřejného zdravotního pojištění, celkový dopad na veřejné rozpočty je tedy nulový.

V rámci výplaty náhrady mzdy při pracovní neschopnosti, která zůstává pro rok 2010 v dřívější úpravě, se zachovává 50% refundace zaměstnavatelům, což v uvedeném roce zvýší výdaje o 2,2 mld. Kč.

Výplaty sociálních dávek

V oblasti sociálních dávek došlo především ke zrušení navýšení dávek navrhovaných v Zákoně o podpoře hospodářského růstu a sociální stability. Jedná se o dávky v nezaměstnanosti a rovněž přídatků na děti, který měl podle původního návrhu vzrůst o 50 Kč. Dopady těchto změn nevyčísľujeme, neboť daná opatření byla zrušena prakticky ještě před jejich realizací.

V oblasti výplat z nemocenského pojištění dochází v jejich výpočtu ke změně parametrů dávek. V období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 se při úpravě denního vyměřovacího základu pro výpočet peněžité pomoci v mateřství a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství počítá do částky první redukční hranice 90 %. Výše nemocenského a peněžité pomoci v mateřství za kalendářní den v období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 činí 60 % denního vyměřovacího základu. V období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 činí podpůrná doba u ošetřovného nejdéle 6 kalendářních dnů a nejdéle 13 kalendářních dnů, jde-li o osamělého zaměstnance v trvalé péči o minimálně jedno dítě do 16 let s neukončenou povinnou školní docházkou. Podpůrná doba počíná od čtvrtého dne potřeby ošetřování nebo péče. Dále byla snížena procentní sazba pro denní dávku nemocenského při dlouhodobé pracovní neschopnosti (od 31. dne do 60. dne pracovní neschopnosti z 66 % na 60 % a od 61. dne pracovní neschopnosti z 72 % na 60 %). Úsporný dopad těchto opatření činí v aktuální metodice cca 4,4 mld. Kč.

Mzdová politika

V oblasti mezd a platů státních zaměstnanců došlo k rušení funkčních míst s úsporným dopadem na výdaje v roce 2010 ve výši 3,8 mld. Kč. Od tohoto dopadu je ale nutné odečíst snížení odvodů z pojistného a daní ve výši cca 1,8 mld. Toto rušení funkčních míst je trvalého charakteru.

Zmrazení důchodů

V ČR se zvýšení důchodů stanovuje tak, aby u průměrného starobního důchodu činilo částku odpovídající nejméně 100 % růstu cen a dále částku odpovídající nejméně jedné třetině růstu reálné mzdy, pokud takto vypočtené zvýšení činí alespoň 2 %. Protože však poslední podmínka nebyla splněna, vláda rozhodla o neprovedení valorizace k 1. 1. 2010. Toto nařízení má mít úsporný efekt ve výši cca 6,9 mld. Kč v roce 2010, v roce 2011 cca 4,5 mld. Kč a v roce 2012 přibližně 5,1 mld. Kč.

Tabulka 5.5: Dopady změn sociálních zákonů schválených v roce 2009

mld. Kč	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Změna vyměřovacího základu pro veřejné zdravotní pojištění	0,0	0,0	0,0
Zachování refundace 50 % náhrady mzdy zaměstnavatelům	-2,2	0,0	0,0
Výplaty nemocenské	4,4	0,0	0,0
Neprovedení valorizace důchodů	6,9	4,5	5,1
Zrušení funkčních míst ve veřejném sektoru	2,0	2,0	2,0
Celkový dopad na saldo	11,1	6,5	7,1
Celkový dopad na saldo (v % HDP)	0,3	0,2	0,2

Zdroj: MF ČR

Obdobně jako v případě příjmové strany navrhla vláda nad rámec úsporných výdajových opatření schválených pro rok 2010 další opatření pro roky 2011 a 2012. Jedná se konkrétně o snížení běžných výdajů rozpočtových kapitol a celkové snížení mandatorních výdajů. Tato opatření představují v celkovém dopadu zlepšení veřejných příjmů v letech 2011 a 2012 o 0,5 resp. 1,0 p.b. HDP. Numerické hodnoty dopadů shrnuje následující Tabulka 5.6.

Tabulka 5.6: Dopady výdajových opatření navržených pro roky 2011 – 2012

mld. Kč	Rok 2011	Rok 2012
Snížení běžných výdajů kapitol	13,3	22,0
Snížení mandatorních výdajů	5,1	19,6
Celkem dopad na příjmy	18,4	41,6
Celkem dopad na příjmy (v % HDP)	0,5	1,0

Zdroj: MF ČR

Tabulka 5.7 a graf 5.1 ukazují ve struktuře výdajů vládního sektoru institucí podle funkcí (COFOG) na pokračující meziroční pokles podílu celkových výdajů na HDP. Pokles se odrazil ve všech položkách klasifikace COFOG s výjimkou oblasti sociálních věcí, která zaznamenala mírný meziroční nárůst ze 12,7 % HDP na 12,9 % HDP. Naopak k největšímu relativnímu poklesu došlo v období 2006 – 2007 v oblasti bydlení a společenské infrastruktury (z 1,6 % HDP v roce 2006 na 1,1 % HDP v roce 2007).

Tabulka 5.7: Výdaje sektoru vládních institucí podle funkcí

v % HDP	Kód ESA	Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007
1. Všeobecné veřejné služby	1	5,2	4,9	5,4	4,4	4,4
2. Obrana	2	1,9	1,4	1,6	1,3	1,2
3. Veřejný pořádek a bezpečnost	3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,1
4. Ekonomické záležitosti	4	8,3	7,5	6,9	7,1	6,9
5. Ochrana životního prostředí	5	1,2	1,1	1,2	1,2	1,0
6. Bydlení a společenská infrastruktura	6	1,2	1,6	1,6	1,6	1,1
7. Zdraví	7	6,4	7,3	7,2	7,2	7,1
8. Rekreace, kultura a náboženství	8	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3
9. Vzdělávání	9	5,2	4,8	4,8	4,9	4,7
10. Sociální věci	10	14,4	13,0	12,8	12,7	12,9
Výdaje celkem	TE	47,3	45,1	45,0	43,8	42,6

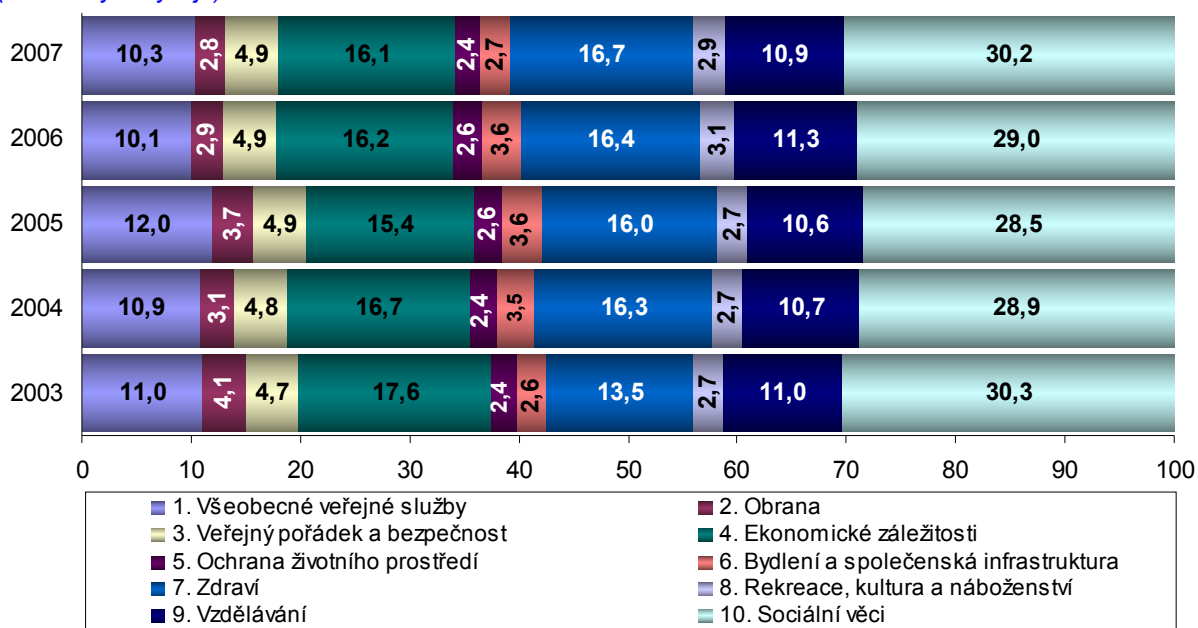
Poznámka: Celkové výdaje neodpovídají přesně aktuální verzi ročních národních účtů. Důvodem je odlišná periodičita zveřejňování hlavních agregátů ročních národních účtů (pololetně v dubnu a říjnu) a výdajů sektoru vládních institucí podle funkcí (jednou ročně v prosinci).

Zdroj: ČSÚ

V následujícím grafu jsou výdaje na jednotlivé účely znázorněny v podílu na celkových výdajích sektoru vládních institucí.

Graf 5.1: Vládní výdaje podle funkcí

(% celkových výdajů)

Zdroj: ČSÚ

6 Udržitelnost veřejných financí

6.1 Vládní strategie

Dlouhodobá udržitelnost patří mezi slabá místa veřejných financí. Největší riziko představuje očekávaný demografický vývoj, který v následujících několika dekádách poměrně dramaticky zvýší podíl osob důchodového věku na ekonomicky aktivní populaci.

V souvislosti s důchodovým systémem a systémem zdravotní péče nebyla přijata žádná nová reformní opatření, která by vedla ke změně ve vývoji udržitelnosti veřejných financí.

6.2 Fiskální důsledky stárnutí – dlouhodobé projekce

Analýza dlouhodobého vývoje veřejných výdajů na bázi předpokladu neměnných politik vychází ze společných předpokladů diskutovaných Skupinou pro stárnutí populace (AWG) při Výboru pro hospodářskou politiku (EPC). Při analýze se tudíž pracuje s předpoklady o demografii (EUROPOP2008) a makroekonomickým rámcem, v dlouhém období konzistentním pro země EU.¹⁰

Tabulka 6.1: Makroekonomické předpoklady projekcí

v % HDP	Rok 2007	Rok 2010	Rok 2020	Rok 2030	Rok 2040	Rok 2050	Rok 2060
Růst produktivity práce	4.1	3.0	2.9	1.8	1.7	1.7	1.7
Reálný růst HDP	5.2	3.0	2.5	1.4	0.9	0.7	1.1
Míra participace mužů (ve věku 15 - 64)	78.3	80.7	81.0	78.8	78.5	79.0	78.9
Míra participace žen (ve věku 15 - 64)	61.6	66.1	66.7	66.0	66.0	67.8	68.1
Celková míra participace (ve věku 15 - 64)	70.0	73.5	73.9	72.5	72.3	73.5	73.5
Míra nezaměstnanosti	5.4	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	14.6	17.9	20.2	22.9	26.3	30.9	33.4

Zdroj: MF ČR, AWG

Výsledky dlouhodobých projekcí jsou plně v souladu s analýzami zpracovanými AWG a publikovanými na jaře 2009 v poslední zprávě¹¹ o dlouhodobých projekcích.

Tabulka 6.2 shrnuje dlouhodobý vývoj výdajů souvisejících se změnami ve struktuře populace. Celkově vzrostou do roku 2060 o 5,7 p.b. HDP. Největší díl z tohoto nárůstu tradičně zaujímají výdaje na důchody, které ze současné úrovně kolem 7 % HDP vzrostou na 11 % HDP. Za zmínku stojí i nárůst výdajů na zdravotnictví o 2,2 p.b. od výchozího roku projekcí.

¹⁰ Předpoklady projekcí a jejich analýza vychází z dlouhodobých předpokladů AWG a neodrážejí aktuální střednědobý makroekonomický a fiskální výhled ČR.

¹¹ „The 2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008 - 2060)“.

Tabulka 6.2: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

v % HDP	Rok 2007	Rok 2010	Rok 2020	Rok 2030	Rok 2040	Rok 2050	Rok 2060
Celkové výdaje	43.1	41.9	41.4	43.7	47.6	53.5	59.8
<i>z toho: Výdaje závisející na věkové struktuře</i>	18.8	18.0	18.2	19.1	20.7	23.1	24.5
Důchody	7.8	7.1	6.9	7.1	8.4	10.2	11.0
Důchody v rámci sociálního zabezpečení	7.8	7.1	6.9	7.1	8.4	10.2	11.0
Starobní a předčasné důchody (55+)	7.1	6.5	6.3	6.6	7.9	9.7	10.5
Ostatní důchody (do 54)	0.7	0.5	0.5	0.6	0.5	0.5	0.6
Zaměstnanecké důchody	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Zdravotní péče	6.2	6.4	6.9	7.4	7.8	8.1	8.4
Dlouhodobá péče	0.2	0.2	0.3	0.4	0.5	0.5	0.7
Vzdělání	3.5	3.0	3.0	3.1	2.9	3.0	3.2
Ostatní výdaje závisející na věkové struktuře	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.1	1.1
Úroky	1.1	1.0	1.8	3.2	5.5	9.0	13.9
Celkové příjmy	42.0	41.0	40.1	40.0	40.0	39.9	39.9
<i>z toho: Důchod z vlastnictví</i>	0.8	0.7	0.6	0.5	0.5	0.5	0.4
<i>z toho: Pojistné na důchodové zabezpečení</i>	8.6	8.6	8.6	8.6	8.6	8.6	8.6
Aktiva fondů důchodového zabezpečení	0.4	3.4	17.1	32.6	45.0	42.3	24.2
<i>z toho: Konsolidovaná aktiva</i>	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Zdroj: MF ČR, AWG

Analýza udržitelnosti identifikuje rozsah nutné fiskální konsolidace pro zajištění stability veřejných financí v horizontu roku 2060. Kalkulují se tzv. indikátory udržitelnosti, které uvádí, jak rozsáhlá opatření by bylo třeba provést, aby se snížil podíl výdajů nebo zvýšil podíl příjmů na HDP. V současnosti dosahuje indikátor S1¹² výše 5,3 a S2¹³ je roven 7,4.

V analýze udržitelnosti došlo ke zlepšení, které je možné přičíst v minulosti provedeným reformním opatřením důchodového systému, zejména zvyšování věkové hranice pro odchod do starobního důchodu. Negativním faktorem dlouhodobého vývoje je současná fiskální pozice, která má za následek rychlejší kumulaci dluhu prostřednictvím relativně vysokých deficitů. To má za následek poměrně dramatický nárůst úrokových nákladů.

¹² Permanentní fiskální konsolidace S1 vyjadřuje, o kolik % HDP je nutno trvale (od daného roku) zvýšit daně nebo snížit výdaje, aby vládní dluh na konci horizontu projekce činil 60 % HDP.

¹³ Permanentní fiskální konsolidace S2 vyjadřuje míru nutného fiskálního úsilí pro dosažení rovnosti diskontovaných příjmů a výdajů v nekonečném horizontu.

7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky

7.1 Chystané změny v daňové oblasti

Vláda ČR koncem roku 2008 schválila Projekt vytvoření jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů neboli tzv. projekt JIM. Návazně bylo vládou ČR rozhodnuto připravit koncepční návrh harmonizace daní a pojistného.

Projekt JIM předpokládá vytvoření jednoho výběrného místa pro daně, cla a veřejnoprávní pojistné. Projekt by měl být realizován v několika časových fázích s tím, že prvním krokem by mělo být vytvoření samostatné daňové správy jako soustavy orgánů v čele s generálním ředitelstvím podřízeným Ministerstvu financí, která by postupně přebírala další inkasní funkce. Cílového stavu by mělo být dosaženo již v roce 2014.

Cílem připravovaného koncepčního návrhu harmonizace daní a pojistného je zajistit zejména snížení administrativních nákladů, a to přímých u správců těchto odvodů i nepřímých u poplatníků a plátců, dále pak snížení složitosti stávajícího systému a zvýšení jeho srozumitelnosti pro všechny uvedené subjekty. Harmonizací dojde ke sjednocení přístupu k vymezení osoby poplatníka a základu pro vyměření, rozhodného období, termínu splatnosti, sankčních přístupů a prováděných kontrol. Předpokládá se také eliminace rozdílných výkladových přístupů spojených se současnou roztržičností této problematiky do resortu financí, práce a sociálních věcí a zdravotnictví a dalších resortů, které mají ve správě výběr pojistného na sociální zabezpečení. Tento projekt úzce souvisí se zmiňovaným projektem JIM, s nímž bude souběžně realizován.

7.2 Státní pokladna

Základním cílem zaváděného Integrovaného informačního systému Státní pokladny je vytvoření efektivního a transparentního nástroje pro řízení veřejných financí umožňujícího postupné snižování deficitu vládního sektoru a zajištění dlouhodobě udržitelného vývoje jeho hospodaření. Činnost státní pokladny spočívá v adresném plánování, evidenci a realizaci příjmů a výdajů státu, investičním, neinvestičním i finančním účtování o jeho majetku, okamžitým účetním zachycení jakéhokoli pohybu při nakládání s aktivy a pasivy státu, zavedení automatizovaných finančních a řídicích kontrol při vynakládání prostředků státního rozpočtu a dále ve výkaznictví o hospodaření státu.

Vytvoření státní pokladny by mělo probíhat jako kombinace prvků centralizované kontroly a decentralizovaného výkonu práv a odpovědnosti. Dojde k vytvoření systému, který na centrální úrovni poskytne přesné informace o celkovém vývoji hospodaření státu, a to při zachování výkonu a odpovědnosti za operace s veřejnými prostředky na příslušné úrovni vlády. Toto vše bude probíhat plně automatizovaně a v reálném čase. Sjednocené účetnictví, rozpočtový informační systém poskytující informace pro rozpočtový management a finanční řízení v reálném čase, které tento systém umožní, přispěje ke snížení nákladů dluhové služby a administrativní zátěže účetních jednotek. Vedle těchto přímých úspor připravovaný systém státní pokladny povede k zefektivnění veřejných výdajů.

Český systém státní pokladny lze charakterizovat následujícím souborem hlavních činností:

7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky

- finanční a rozpočtové plánování (programování veřejných výdajů),
- realizace rozpočtu,
- centrální systém účetních informací státu,
- řízení likvidity a dluhu,
- finanční a řídicí kontrola (ex-ante a ex-post),
- centrální zpracování statistických výkazů a finančních analýz,
- platební styk a realizace jediného účtu státu.

Projekt integrovaného informačního systému státní pokladny je rozdělen do čtyř funkčních fází. V první fázi dojde k zprovoznění centrálního systému účetních informací státu a spuštění ekonomického informačního systému. Pilotní provoz těchto funkcí probíhá u organizační složky státu Úřad vlády. Provoz první fáze projektu bude zahájen na začátku roku 2010. Těžiště druhé fáze projektu bude soustředěno na přípravu a sestavení rozpočtu, přičemž k jejímu spuštění dojde v dubnu 2010. Začátkem roku 2011 pak bude zahájena třetí fáze projektu věnovaná realizaci rozpočtu. Rok poté bude následovat čtvrtá fáze spočívající v propojení systému státní pokladny s funkcí platebního styku.

8 Plnění procedury při nadměrném schodku

Na základě očekávaného překročení referenční hranice pro vládní deficit v roce 2009 byla s Českou republikou 2. prosince 2009 zahájena Procedura při nadměrném schodku (EDP). Rada doporučila ČR ukončit existenci nadměrného schodku do roku 2013 důvěryhodným a udržitelným snížením vládního schodku k HDP pod hodnotu 3 %. Rada současně vyzvala české orgány, aby podávaly zprávy o pokroku učiněném při plnění doporučení EDP v samostatných kapitolách aktualizací Konvergenčního programu, které budou připravovat v období let 2010 až 2013.

V Doporučení Rady z 2. prosince bylo českým orgánům uloženo zejména i) v roce 2010 provést opatření sloužící ke snížení schodku v souladu s návrhem zákona o státním rozpočtu na rok 2010; ii) v období 2010 – 2013 zajistit fiskální úsilí (zlepšení strukturálního salda) v průměrné roční výši 1 % HDP a; iii) specifikovat opatření, která jsou nutná pro nápravu nadměrného schodku do roku 2013 (pokud to dovolí cyklické podmínky) a pro rychlejší snížení schodku, pokud budou hospodářské a rozpočtové podmínky příznivější, než se v současné době předpokládá. Česká republika by měla mimo to důrazně vynucovat střednědobý rozpočtový rámec a zlepšit sledování provádění rozpočtu po dobu celého roku s cílem zamezit překročením výdajů vůči rozpočtovým a víceletým plánům.

Cílem vlády je odstranění nadměrného schodku ČR do roku 2013. V horizontu KP plánuje vláda následující konsolidační strategii:

Rok 2010

Zhoršující se rozpočtová a finanční situace přiměla vládu v letních měsících roku 2009 k urychlené přípravě balíčku úsporných opatření s cílem zabránit dalšímu zhoršování fiskální situace v roce 2010. Tento úsporný balíček již byl zapracován do návrhu státního rozpočtu na rok 2010 a byl Poslaneckou sněmovnou schválen v říjnu 2009 již před samotným projednáváním návrhu státního rozpočtu na rok 2010. Nejdůležitějšími opatřeními jsou zvýšení DPH, spotřebních daní a daně z nemovitostí, jakož i zrušení některých již přijatých protikrizových opatření, jako jsou vyšší dávky v nezaměstnanosti, vyšší přídavky na dítě, dále pak přechodné snížení sociálních dávek a platů ve státním sektoru a zmrazení důchodů. Podle prognózy Ministerstva financí z října 2009 přispěje konsolidační balíček k meziročnímu zlepšení strukturálního salda téměř 2 % HDP a umožní snížit vládní schodek v roce 2010 na přibližně 5,3 % HDP.

V případě příznivějších hospodářských a rozpočtových podmínek, než se v současné době očekávají, je vláda odhodlána k rychlejšímu snížení schodku.

Roky 2011 – 2012

Vláda se v období do řádných voleb v květnu 2010 soustřeďuje na dva úkoly. Těmi jsou důsledná implementace státního rozpočtu v roce 2010 a příprava návrhu souboru hospodářsko-politických opatření („Východiska z krize – politika vlády v krátkodobém a střednědobém horizontu“; dále jen Východiska z krize). Jeho cílem je identifikovat prorůstově orientovaná strukturální opatření, která současně podpoří udržitelnost fiskální konsolidace. Začátkem února Rada hospodářské a sociální dohody (Tripartita) schválila Návrh krátkodobých opatření pro východiska z krize a řešení jejich důsledků.

Strategie Východiska z krize určuje jako prioritu vlády v krátkodobém a střednědobém horizontu konsolidaci veřejných rozpočtů tak, aby byl postupně snižován deficit veřejných

financí. Navazuje na obrat od expanzivní fiskální politiky r. 2009 k restriktivní rozpočtové politice, prováděný již v průběhu r. 2010. Hlavní prioritou udržitelné fiskální konsolidace bude podpora takových strukturálních reforem, které zajistí udržitelnou stabilizaci a následně snižování relativního zadlužení vlády.

Současná vláda ve spolupráci se sociálními partnery tak vytváří podmínky pro kontinuitu politik včetně pokračování v zahájené konsolidaci. Dopracování cesty fiskální konsolidace bude úkolem příští vlády včetně rozhodnutí, do jaké míry využije námětů a doporučených kroků vyplývajících z připravené strategie Výhodiska z krize.

Dále bude nová vláda moci navázat na výstupy poradního expertního sboru ministra financí a ministra práce a sociálních věcí, který byl v lednu 2010 ustanoven s cílem připravit pro příští vládu variantní návrhy dalšího možného postupu v oblasti důchodové reformy. Tyto výstupy budou průběžně zveřejňovány a budou dokončeny do konce května 2010.

Tabulka 8.1: Plán fiskální konsolidace

		2008	2009	2010	2011	2012
			Predikce	Výchled	Výchled	Výchled
Autonomní výhled	(mld. Kč)	-77,4	-239,6	-195,8	-215,7	-222,6
	(% HDP)	-2,1	-6,6	-5,3	-5,6	-5,5
Kumulativní konsolidace	(p.b. HDP)				0,8	1,3
	(mld. Kč)				30,2	53,8
Cíl pro vládní sektor	(mld. Kč)				-185,5	-168,8
	(% HDP)				-4,8	-4,2
Strukturální saldo	(% HDP)		-5,5	-3,6	-3,2	-2,6
Fiskální úsilí	(p.b. HDP)			1,9	0,4	0,6

Zdroj: MF ČR

S ohledem na autonomní fiskální vývoj po roce 2010 a v současnosti očekávaný ekonomický vývoj v letech 2011 – 2012 se ukazuje, že základní konsolidační cíl zajistit v tomto období v souladu s doporučeními z EDP, průměrné fiskální úsilí 1 p.b., bude dodržen za předpokladu:

- (i) získání dodatečných daňových příjmů z titulu vládou navržených změn v daňové oblasti pro rok 2011, a dále ve výši cca 12 mld. Kč,
- (ii) dodržení záměru snižovat udržitelně běžné a mandatorní výdaje kumulativně cca o cca 40 mld. Kč, viz kapitola 5.

Dosažení těchto fiskálních cílů bude vyžadovat zejména úpravu výdajové strany rozpočtu. Jednotlivá hospodářsko-politická opatření budou sledovat nejen konsolidační efekty, ale i jejich sociální náklady. Bude zodpovědností příští vlády, aby formulovala své priority a své politiky a stanovila konsolidační strategii pro příští období.

Existuje riziko, že ČR jako velice otevřená malá ekonomika může reagovat na změny vnějších předpokladů, zejména pak rychlosti očekávaného oživení v zemích EU a na rychlosti jejich fiskální konsolidace. Na základě současných predikcí ať už MF, EK či jiných mezinárodních institucí nelze vyloučit ani riziko dalšího globálního ekonomického propadu. Doporučení Rady pro ČR a plánované fiskální úsilí v roce 2010 poskytují manévrovací prostor pro flexibilní přizpůsobení profilu fiskální konsolidace v jednotlivých letech výhledu vývoji reálné ekonomiky.

9 Přílohy

9.1 Tabulková příloha

Zdroje: ČSÚ, ČNB, MF ČR

Tabulka 9.1: Ekonomický růst
(z čtvrtletních účtů, úroveň v mld. CZK, přírůstek v %)

	kód ESA	Rok 2008	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
		úroveň ¹⁾	přírůstek	přírůstek	přírůstek	přírůstek	přírůstek
1. Reálný HDP	B1*g	3623	2,5	-4,0	1,3	2,6	3,8
2. Nominální HDP	B1*g	3689	4,3	-1,1	1,9	3,6	5,4
Složky reálného HDP							
3. Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	1748	3,6	1,4	-0,8	2,0	2,5
4. Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	725	1,0	4,0	-1,7	0,0	-0,4
5. Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51	877	-1,5	-7,5	-3,7	2,5	3,6
6. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností (% HDP) ²⁾	P.52+P.53	51	1,4	-1,8	-0,3	0,3	0,7
7. Vývoz zboží a služeb	P.6	3000	6,0	-11,9	4,4	6,4	6,5
8. Dovoz zboží a služeb	P.7	2779	4,7	-11,9	2,4	6,1	4,9
Příspěvek k růstu HDP v %							
9. Domácí poptávka (efektivní)			1,5	-0,3	-1,6	1,5	2,0
10. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53		-0,4	-3,2	1,4	0,5	0,3
11. Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11		1,3	-0,6	1,5	0,6	1,5

¹⁾ reálné úrovně v mld. Kč v cenách 2007

²⁾ v běžných cenách

Tabulka 9.2: Cenový vývoj
(v %)

	Rok 2008	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
	úroveň ¹⁾	přírůstek	přírůstek	přírůstek	přírůstek	přírůstek
1. Deflátor HDP	120,8	1,8	3,1	0,5	1,0	1,5
2. Deflátor spotřeby domácností	119,5	4,9	0,3	1,6	1,5	2,2
3. HICP	111,7	6,3	0,6	1,8	1,5	1,8
4. Deflátor spotřeby vlády	135,2	3,9	1,9	0,7	0,3	1,1
5. Deflátor investic	104,7	0,7	1,8	0,7	0,7	0,7
6. Deflátor vývozu (zboží a služeb)	88,6	-5,2	0,4	-0,3	-1,3	1,0
7. Deflátor dovozu (zboží a služeb)	85,1	-3,7	-2,6	0,5	-1,1	1,1

¹⁾ rok 2000=100, pro HICP rok 2005 = 100

Tabulka 9.3: Vývoj trhu práce

	Kód ESA	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok
		2008	2008	2009	2010	2011	2012
		úroveň	přírůstek	přírůstek	přírůstek	přírůstek	přírůstek
1. Zaměstnanost (tis. osob) ¹⁾		5288	1,2	-1,3	-1,6	-0,4	0,6
2. Zaměstnanost (mld. odpracovaných hodin) ²⁾		10,30	1,4	-4,1	-2,4	-0,4	0,8
3. Míra nezaměstnanosti (%) ³⁾		4,4	4,4	6,7	8,8	8,6	7,6
4. Produktivita práce na osobu (tis. CZK/osobu) ⁴⁾		685	1,2	-2,8	3,0	3,0	3,2
5. Hodinová produktivita práce (CZK/hod) ⁵⁾		352	1,0	0,1	3,9	3,0	3,0
6. Náhrady zaměstnancům (mld. CZK)	D.1	1634	7,7	-1,8	0,1	3,9	5,4
7. Náhrady na zaměstnance (tis. CZK/osobu)		377	6,3	0,3	2,5	4,1	4,8

¹⁾ Zaměstnaná populace, domácí pojetí definice národních účtů

²⁾ Definice podle národních účtů

³⁾ Harmonizovaná definice, Eurostat; úroveň

⁴⁾ Reálný HDP na zaměstnanou osobu (v cenách roku 2007)

⁵⁾ Reálný HDP na odpracovanou hodinu (v cenách roku 2007)

Tabulka 9.4: Rozklad změny čisté finanční pozice (z národních účtů)

% HDP	kód ESA	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok
		2008	2009	2010	2011	2012
1. Změny čisté finanční pozice vůči nerezidentům	B.9	-2,4	-0,2	1,0	0,2	0,6
z toho						
- Bilance zboží a služeb		4,6	6,0	6,8	7,0	8,1
- Bilance primárních důchodů a transferů		-8,0	-7,1	-6,8	-7,7	-8,4
- Bilance kapitálových transferů		0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
2. Změny čisté finanční pozice soukromého sektoru	B.9	-0,3	6,4	6,3	5,0	4,8
3. Změny čisté finanční pozice vlády	EDP B.9	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2
4. Statistická diskrepance		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabulka 9.5: Vývoj rozpočtu vládního sektoru

	kód ESA	Rok 2008	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
		mld. Kč	% HDP	% HDP	% HDP	% HDP	% HDP
Čisté půjčky (+)/výpůjčky (-) (EDP B.9) podle subsektorů							
1. Vládní instituce	S.13	-77,4	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2
2. Ústřední vládní instituce	S.1311	-87,5	-2,4	-5,8	-5,2	-4,8	-4,2
3. Státní vládní instituce	S.1312	-	-	-	-	-	-
4. Místní vládní instituce	S.1313	0,1	0,0	-0,6	-0,1	-0,1	0,0
5. Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	10,0	0,3	-0,2	0,0	0,0	0,0
Vládní instituce (S.13)							
6. Celkové příjmy	TR	1 507,8	40,9	39,0	40,5	40,8	40,5
7. Celkové výdaje ⁽³⁾	TE	1 585,2	43,0	45,5	45,8	45,6	44,7
8. Saldo	EDP B.9	-77,4	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2
9. Úroky placené ⁽³⁾	EDP D.41	41,4	1,1	1,3	1,7	2,0	2,1
10. Primární saldo		-35,9	-1,0	-5,3	-3,5	-2,8	-2,0
11. Jednorázová a jiná přechodná opatření		-3,1	-0,1	0,2	-0,1	-0,1	-0,3
Příjmové položky							
12. Daňové příjmy		722,7	19,6	18,1	19,1	19,1	19,0
12a. Daně z výroby a z dovozu	D.2	405,6	11,0	11,1	11,9	11,6	11,3
12b. Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	D.5	316,7	8,6	7,0	7,2	7,5	7,6
12c. Kapitálové daně	D.91	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Sociální příspěvky	D.61	599,2	16,2	15,1	15,4	15,6	15,6
14. Důchod z vlastnictví	D.4	31,4	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9
15. Ostatní		154,5	4,2	4,9	5,1	5,1	5,1
16. Celkové příjmy	TR	1 507,8	40,9	39,0	40,5	40,8	40,5
p.m.: Daňová kvóta		1 321,9	35,8	33,2	34,5	34,7	34,6
Výdajové položky							
17. Náhrady zaměstnancům	D.1	280,0	7,6	7,9	7,7	7,4	7,0
18. Mezišpotřeba	P.2	229,1	6,2	6,8	6,3	6,0	5,6
19. Sociální platby		669,8	18,2	19,6	19,8	19,5	19,1
19a. Naturální sociální dávky poskytované tržními výrobci	D.6311, D.63121, D.63131	198,6	5,4	5,8	5,8	5,8	5,7
19b. Sociální dávky jiné než naturální	D.62	471,2	12,8	13,8	14,0	13,7	13,4
20. Úroky ⁽³⁾	EDP D.41	41,4	1,1	1,3	1,7	2,0	2,1
21. Dotace	D.3	63,7	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7
22. Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51	183,1	5,0	5,1	5,4	5,6	5,7
23. Ostatní		118,0	3,2	3,1	3,1	3,3	3,5
24. Celkové výdaje ⁽³⁾	TE	1 585,2	43,0	45,5	45,8	45,6	44,7
p.m.: Vládní spotřeba (nominální)	P.3	753,2	20,4	21,9	21,3	20,6	19,6

(1) Odhad

(2) Výhled

(3) Výdaje jsou upraveny o úroky ze swapových operací, tak aby platilo TR-TE = EDP B.9

Tabulka 9.6: Vývoj dluhu vládního sektoru

v % HDP	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
1. Hrubý dluh	30,0	35,2	38,6	40,8	42,0
2. Změna podílu hrubého dluhu	1,0	5,2	3,4	2,3	1,2
Příspěvky ke změně hrubého dluhu					
3. Primární saldo	1,0	5,4	3,5	2,8	2,1
4. Úroky	1,1	1,1	1,7	2,0	2,1
5. Nominální růst HDP	-1,2	0,3	-0,7	-1,3	-2,1
6. Ostatní faktory působící na úroveň dluhu	0,1	-1,6	-1,2	-1,2	-0,9
- Rozdíl mezi <i>hotovostním a akruálním přístupem</i>	-1,3	-0,5	-0,5	-0,3	-0,2
- <i>Čistá akumulace finančních aktiv</i>	1,3	-1,1	-0,7	-0,7	-0,6
<i>z toho: Privatizační příjmy</i>	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
- <i>Přecenění a ostatní faktory</i>	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
p.m. implicitní úroková míra z dluhu	3,6	3,3	4,5	5,0	5,0
7. Likvidní finanční aktiva	-	-	-	-	-
8. Čistý finanční dluh	-	-	-	-	-

(1) Odhad

(2) Výhled

Tabulka 9.7: Cyklický vývoj

v % HDP	kód ESA	Rok 2008 (1)	Rok 2009 (2)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
1. Růst HDP ve stálých cenách (%)		2,5	-4,0	1,3	2,6	3,8
2. Saldo vládního sektoru	EDP B.9	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2
3. Úroky	EDP D.41	1,1	1,1	1,7	2,0	2,1
4. Jednorázová a jiná přechodná opatření		-0,1	0,2	-0,1	-0,1	-0,3
4. Růst potenciálního HDP (%)		3,6	3,1	2,5	2,5	3,0
<i>Příspěvky:</i>		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- <i>souhrnná produktivita výrobních faktorů</i>		2,2	1,8	1,6	1,8	2,2
- <i>práce</i>		0,4	0,5	0,3	0,1	0,1
- <i>kapitál</i>		1,0	0,8	0,6	0,6	0,7
6. Produkční mezera		2,5	-4,6	-5,6	-5,5	-4,8
7. Cyklická složka salda		0,7	-1,2	-1,6	-1,6	-1,3
8. Cyklicky očištěné saldo (2 – 7)		-2,8	-5,3	-3,7	-3,3	-2,9
9. Cyklicky očištěné primární saldo (8 + 3)		-1,7	-4,2	-1,9	-1,2	-0,8
10. Strukturální saldo (8 – 4)		-2,7	-5,5	-3,6	-3,2	-2,6

(1) Odhad

(2) Výhled

Tabulka 9.8: Odchyly od předchozí verze

v % HDP	kód ESA	Rok 2008	Rok 2009 (1)	Rok 2010 (2)	Rok 2011 (2)	Rok 2012 (2)
Růst reálného HDP (%)						
Předchozí aktualizace		4,4	3,7	4,4	5,2	.
Současná aktualizace		2,5	-4,0	1,3	2,6	3,8
Rozdíl		-2,0	-7,7	-3,1	-2,6	.
Skutečné saldo						
Předchozí aktualizace	EDP B.9	-1,2	-1,6	-1,5	-1,2	.
Současná aktualizace	EDP B.9	-2,1	-6,6	-5,3	-4,8	-4,2
Rozdíl		-0,9	-5,0	-3,7	-3,6	.
Úroveň hrubého dluhu ^(a)						
Předchozí aktualizace		28,8	27,9	26,8	25,5	.
Současná aktualizace		30,0	35,2	38,6	40,8	42,0
Rozdíl		1,2	7,3	11,7	15,3	.

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Tabulka 9.9: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

v % HDP	Rok 2007	Rok 2010	Rok 2020	Rok 2030	Rok 2040	Rok 2050	Rok 2060
Celkové výdaje	43,1	41,9	41,4	43,7	47,6	53,5	59,8
<i>z toho: Výdaje závislé na věkové struktuře</i>	18,8	18,0	18,2	19,1	20,7	23,1	24,5
Důchody	7,8	7,1	6,9	7,1	8,4	10,2	11,0
Důchody v rámci sociálního zabezpečení	7,8	7,1	6,9	7,1	8,4	10,2	11,0
Starobní a předčasné důchody (55+)	7,1	6,5	6,3	6,6	7,9	9,7	10,5
Ostatní důchody (do 54)	0,7	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6
Zaměstnanecké důchody	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravotní péče	6,2	6,4	6,9	7,4	7,8	8,1	8,4
Dlouhodobá péče	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,7
Vzdělání	3,5	3,0	3,0	3,1	2,9	3,0	3,2
Ostatní výdaje závislé na věkové struktuře	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1
Úroky	1,1	1,0	1,8	3,2	5,5	9,0	13,9
Celkové příjmy	42,0	41,0	40,1	40,0	40,0	39,9	39,9
<i>z toho: Důchod z vlastnictví</i>	0,8	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4
<i>z toho: Pojistné na důchodové zabezpečení</i>	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6
Aktiva fondů důchodového zabezpečení	0,4	3,4	17,1	32,6	45,0	42,3	24,2
<i>z toho: Konsolidovaná aktiva</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Růst produktivity práce	4,1	3,0	2,9	1,8	1,7	1,7	1,7
Reálný růst HDP	5,2	3,0	2,5	1,4	0,9	0,7	1,1
Míra participace mužů (ve věku 15 - 64)	78,3	80,7	81,0	78,8	78,5	79,0	78,9
Míra participace žen (ve věku 15 - 64)	61,6	66,1	66,7	66,0	66,0	67,8	68,1
Celková míra participace (ve věku 15 - 64)	70,0	73,5	73,9	72,5	72,3	73,5	73,5
Míra nezaměstnanosti	5,4	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	14,6	17,9	20,2	22,9	26,3	30,9	33,4

Tabulka 9.10: Základní předpoklady

	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Krátkodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	4,0	2,2	1,7	2,4	2,8
Dlouhodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	4,6	4,7	3,8	4,0	4,0
Nominální efektivní směnný kurz (2005 = 100)	120	116	119	124	129
Směnný kurz CZK/EUR (roční průměr)	24,9	26,4	25,8	24,8	23,8
Světový růst HDP vyjm a EU	3,0	-1,0	3,5	4,0	4,5
EU27 růst HDP	0,8	-4,0	1,1	2,0	2,2
Růst na hlavních zahraničních trzích	1,7	-12,5	0,5	4,0	7,0
Růst světového objemu dovozu (vyjma EU)	3,8	-9,7	5,5	6,5	7,3
Ceny ropy (Brent, US \$/barrel)	98	62	81	92	91